

ТОМ 15

**ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТИ**

ЧИННИКИ, ЩО ВЛИВАЮТЬ НА ЯКІСТЬ РЕЗУЛЬТАТУ ДИПЛОМУВАННЯ

Сучасні принципи навчання визначають шляхи досягнення цілей поставлених перед майбутнім фахівцем, в даний час відбуваються соціально-економічні зміни, які спрямовують систему освіти до формуванню якісно нового типу суспільства, тобто, спеціально підготовлених кадрів, здатних у випереджаючому режимі пристосуватися до нових змін. Отриманий досвід у підготовці фахівців, в деяких випадках свідчить, що студенти не знають як кінцевих, так і проміжних цілей своєї навчальної діяльності, і не можуть визначити, наскільки рівень їх підготовки відповідає чи не відповідає цим цілям, не сприяючи у них позитивної мотивації до отримання обраної професії. Тому цілями навчання для студентів, як правило, є здача іспитів та заліків, в кінцевому підсумку, отримання диплому про вищу освіту, а не оволодіння системою професійної діяльності фахівця у цілому.

На якість результату дипломування можуть впливати такі чинники [1]:

- завдання (тема) на дипломний проект (роботу);
- рівень підготовки та індивідуально-психологічні якості студента;
- кваліфікаційна характеристика керівника (консультантів);
- наявність мотивацій студента та керівника дипломного проекту (роботи);
- терміни та календарний план дипломування;
- заплановані норми часу на керівництво (консультування) дипломним проектом (роботою);
- наявність умов виконання дипломного проекту (роботи);
- психологічна сумісність студента та його керівника.

Серед чинників, що впливають на якість результату дипломування можна виділити рівень підготовки, індивідуально-психологічні якості студента та психологічну сумісність студента та його керівника. Саме вищі навчальні заклади, насамперед викладачі, мають велику відповідальність за рівень та якість підготовки фахівців до відкритого інформаційного та світового простору професійної діяльності. На думку науковців, підготовка фахівців залежить від структури, змісту та організації навчально-виховного процесу, оскільки саме в його перебігу проходить професійне становлення особистості [2]. Також, повинні враховуватися й виявленні особисті якості студента, а це готовність активно брати участь в обговоренні тієї чи іншої проблеми, аргументовано сперечатись, узагальнювати, вміло аналізувати позицію опонента, знаходити головне, робити висновки, що є суттєвою дидактичною умовою організації контролю навчальних досягнень студентів [2].

Якість підготовки фахівців залежать від великого комплексу діючих факторів – методичного, наукового і організаційного рівнів навчального процесу; кадрового складу науково-педагогічних працівників; матеріально-технічного і інформаційного забезпечення навчального процесу; відповідності структури і змісту навчальних планів галузевим стандартам освіти за напрямками і спеціальностями; рівня підготовки випускників середніх навчальних закладів; здібностей і мотивації до навчання студентів, реальними можливостями працевлаштування випускників за отриманою спеціальністю [3]. В залежності від рівня підготовки залежить обрана тема кваліфікаційної роботи, а від цього залежить навчальне навантаження керівника, яке може збільшуватись від рівня підготовки студента. На ліквідацію пропусків у знаннях у студентів може піти маса часу, тому кваліфікаційна робота студента виконується у дуже короткі терміни з помарками та не вирішенням поставленої задачі. Навчальна картка студента свідчить про успішність досягнень у період навчання, але цей показник

може бути не єдиним критерієм оцінювання студента. Взагалі, раннє формування тематики кваліфікаційних робіт, на думку багатьох провідних викладачів, підсилює цілеспрямованість навчання, підвищує рівень їх самостійної роботи та підвищує мотивацію, дозволяє студентам більш обґрунтовано приймати рішення при обранні ними дисциплін з навчального плану із циклу «дисципліни за вибором студента» [4]. Проведення попередніх публічних виступів студентів перед аудиторією та викладачами, присвяченими підсумкам виконаних звітів та досліджень, мають велику значимість. Публічний виступ активізує студента до роботи, посилює почуття відповідальності, розуміння викладеного матеріалу та значення отриманих результатів власної роботи, що свідчить дієвість виступу (вербальну і невербальну поведінку; зміст і форму виступу).

У процесі дослідження, психологічних особливостей взаємин між науковим керівником і студентом, такими науковцями як С.Ю. Пашенко, Т.Г. Дорошенко, були виділені проблеми, що існують між науковим керівником та студентом у процесі роботи над кваліфікаційною роботою. А саме, незнання студентами прав, та обов'язків наукового керівника та студента при розробці проекту, низький рівень зацікавленості наукового керівника в успіху проекту, керівник примушує студента самому розбиратися, мала кількість годин, відведених у навчальному процесі для планових зустрічей, недостатність професійної зацікавленості студента, більшість наукових керівників на захисті дипломного проекту (роботи) вказують на недоліки або критикують студентів [5]. Тому, на якість результату студента у період дипломування впливають такі критерії, як:

- рівень підготовки;
- мотивація до навчання, до майбутньої професії;
- особисті якості студента;
- відповідальність студента;
- самостійність;
- зосередження на виконанні поставлених задач;
- цілеспрямованість до написання кваліфікаційної роботи;
- у активному прийманні участі у обговоренні різних питань, участі у конференціях;
- та інше.

Отже, в залежності від рівня підготовки та індивідуально-психологічних якостей студента залежить результат якості підготовки у період дипломування.

Перелік посилань

1. Іванова Л.В. Правові засади дипломування у вищих навчальних закладах/ Удосконалення системи моніторингу забезпечення якості вищої освіти України:– Д. : ДВНЗ «НГУ», 2013. – 369 с.
2. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник [Текст] /За. ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенко, В. І. Лугового. – К.: Педагогічна думка, 2008. – 256 с.
3. Рябенко О. Підвищення рівня практичної підготовки як основа конкурентноспроможності випускників ВНЗ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/106/19343>
4. Коваленко О., Кучеренко С., Лобунець В. Організаційно-методичні основи аналізу кваліфікаційних робіт випускників вищого навчального закладу/ Організація та управління/ Новий колегіум, випуск 1./ - Х.:2009 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://esteticamente.ru/portal/Soc_Gum/NovKol/2009_1/index.htm
5. Пашенко С.Ю., Дорошенко Т.Г. Проблема взаємовідносин між студентом та науковим керівником. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/ped_2010_2/214-222.pdf

СПЕЦИФІКА ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ ТА СТИЛЮ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Дана робота присвячена проблемі специфіки особистісних якостей та стилю педагогічної діяльності викладача вищої школи, якою займалися такі видатні вчені в галузі педагогіки та педагогічної психології, як А.К. Маркова, Л.М. Мітіна, Н.В. Кузьміна та інші, але яка не є достатньо висвітленою в сучасній науковій літературі.

В сучасній Україні, де відбуваються радикальні суспільні зміни та процеси реформування сфери освіти, вища школа переживає складний період у своєму розвитку. А викладач - це ключова фігура реформ освіти, тому темпи і характер модернізації освіти залежать в першу чергу від інтелектуального рівня, професійних і особистісних якостей викладачів. У зв'язку з цим стає особливо актуальним дослідження професійних характеристик викладачів вищої школи, включаючи особливості його особистості та стилю педагогічної діяльності.

Образ ідеального викладача складається з багатьох критеріїв. До них відносяться належні особистісні якості такі як: цілеспрямованість, працьовитість, почуття гумору, артистичність, ерудиція, інтуїція, рефлексія, гуманність та ін..

Окрім цього, одною з основних професійно-значущих якостей особистості педагога є «особистісна спрямованість». І тільки істинно педагогічна спрямованість, що полягає в стійкій мотивації на формування особистості учня засобами предмета, що вивчається, - сприяє досягненню високих результатів педагогічної діяльності.

Вагому роль в
особистісній характеристиці викладача на педагогічну самосвідомість, що
складається з:

- Усвідомлення викладачем норм, правил, моделі професії викладача, формування професійного кредо, концепції роботи викладача;

- Співвіднесення себе з деякими професійними еталонами;
- Оцінки себе деякими професійно-референтними людьми;
- Самооцінки.

Разом з тим, необхідно вказати і на негативні якості, які не призводять до позитивного результату, так звані, протипоказання до педагогічної діяльності. До них відносяться:

- Емоційна нестійкість;
- Низький інтелект;
- Слабка пам'ять;
- Надмірна емпатія;
- Низька здатність до самоорганізації;
- Низька працездатність;
- Емоційна «неадекватність».

Важливу роль також відіграє педагогічна культура викладача, яку можна розглядати як динамічну систему педагогічних цінностей, способів діяльності і професійної поведінки викладача; це той рівень освіченості, за допомогою якого педагог передає професійні знання. До компонентів педагогічної культури відносяться:

- Аксиологічний компонент: гуманістична педагогічна позиція по відношенню до студентів, культура професійної поведінки, саморозвиток, саморегуляція та спілкування
- Технологічний компонент: психолого-педагогічна компетентність та розвинене педагогічне мислення;
- Евристичний компонент: освіченість в сфері предмету, що викладається та наукова діяльність.

Для того щоб успішно справлятися зі своєю роботою, педагог повинен мати неабиякі загальні та спеціальні здібності. До них відносяться:

- Академічні здібності;
- Дидактичні здібності;
- Перцептивні здібності;
- Комунікативні здібності;
- Мовні здібності;
- Організаторські здібності;
- Авторитарні здібності;
- Прогностичні здібності;
- Здатність розподілу своєї уваги одночасно між декількома видами діяльності.

Серед інших педагогічних здібностей вчені окремо виділяють перелік виховних здібностей, головними з яких є наступні:

- здатність правильно оцінювати внутрішній стан людини, співчувати, співпереживати йому (емпатія);
- здатність бути прикладом і зразком для наслідування з боку студентів в думках, почуттях і вчинках;
- здатність викликати у студента благородні почуття, бажання і прагнення ставати краще, робити людям добро, домагатися високих моральних цілей;
- здатність пристосовувати виховний вплив до індивідуальних особливостей студентів;
- здатність вселяти в людину впевненість, заспокоювати її, стимулювати до самовдосконалення;
- здатність знаходити потрібний стиль спілкування з кожним студентом, домагатися взаєморозуміння;
- здатність викликати до себе повагу студента, користуватися неформальним визнанням з його боку, мати авторитет серед осіб, що навчаються, колег і керівництва.

Що стосується індивідуального стилю діяльності педагога, то найбільш результативними з них є емоційно-методичний стиль та розмірковувально-імпровізаційний стиль. Адже викладачі, яким притаманні вище вказані стилі, можуть зацікавити, навчити та проконтролювати належним чином студентів; вони більш точно аналізують результати своєї діяльності.

Педагогічна діяльність пов'язана в першу чергу з керуванням і керівництвом навчальною діяльністю студентів, тому, стосовно до неї, можна вважати правомірним використовувати класифікацію стилів керівництва, запропоновану К. Левінім. Він виділив три стилі керівництва: авторитарний, демократичний і ліберально-попустительський.

Найрезультативнішим з них є демократичний стиль, адже на заняттях такого педагога, студенти частіше відчують стан задоволеності, душевного спокою, виявляють високу самооцінку (навіть слабкі студенти). Викладачів з демократичним стилем зазвичай поважають і не бояться. В якості методів впливу вони використовують спонукання, пораду, прохання. Для таких викладачів характерна задоволеність своєю професією.

Серед моделей педагогічного спілкування, вчені віддають перевагу моделі активної взаємодії («Союз»), де викладач постійно перебуває в діалозі зі студентами, тримає їх у мажорному настрої, заохочує ініціативу, легко схоплює зміни в психологічному кліматі групи і гнучко реагує на них. Переважає стиль дружньої взаємодії із збереженням ролі воїди дистанції. Також, ефективними є моделі «Менеджер» та «Тренер».

Якщо обирати найбільш вдалу позицію викладача в процесі взаємодії зі студентами, то треба відштовхуватися від цілей та завдань конкретного предмету та його вивчення, особистості педагога та студентів, термінів навчання.

Отже, ефективність професійної діяльності викладача вищої школи залежить від величезної кількості якостей. А якість підготовки педагогічного працівника в сучасних умовах визначається не тільки рівнем його знань, а й професійними вміннями, що дозволятимуть викладачеві творчо вирішувати проблемні ситуації, що неминуче виникатимуть на його шляху, активно та результативно взаємодіяти зі студентами, колегами та керівництвом на основі встановлення суб'єкт-суб'єктних відносин.

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

З моменту проголошення України незалежною, демократичною, правовою державою, її правова система та система законодавства зазнали чималих змін. У першу чергу це пов'язано з розвитком конституціоналізму, демократизацією суспільства, розбудовою правової держави, утвердженням прав і свобод людини, як найвищих цінностей. Однак, сучасність поглинули процеси інтеграції, глобалізації, зближення країн і народів, в результаті чого з'явилися нові принципи правового регулювання суспільних відносин: принцип мирного співіснування, рівноправ'я, толерантності та інші. Вони сприяють стрімкому оновленню законодавчої бази та накопиченню правової інформації. З'являється дистанція між сучасним законодавством та правовою свідомістю населення, скоротити яку покликана система освіти, як особливий інструмент соціалізації, розвитку та становлення особистості, а зокрема, її складовій частині – правовій освіті.

Мета, завдання і система правової освіти в Україні визначені Указом № 992/2001 Президента України «Про національну програму правової освіти населення» від 18 жовтня 2001 року. В ньому зазначається, що правова освіта населення полягає у здійсненні комплексу заходів виховного, навчального та інформаційного характеру, спрямованих на створення належних умов для набуття громадянами обсягу правових знань та навичок у їх застосуванні, необхідних для реалізації громадянами своїх прав і свобод, а також виконання покладених на них обов'язків. Правова освіта надається загальноосвітніми, професійно-технічними, вищими навчальними закладами і закладами післядипломної освіти [4].

Реалізація правової освіти в загальноосвітніх навчальних закладах відбувається через вивчення учнями обов'язкового навчального курсу «Правознавство», проведення Всеукраїнського тижня права (Указ Президента України «Про Всеукраїнський тиждень права» від 08.12.2008 р.) та олімпіад з правознавства тощо. Таким чином забезпечується потреба суспільства у вихованні правосвідомої учнівської молоді. Зазначимо, що сучасні науковці (С.Б. Гавриш, В.Л. Сутковий, Т.М. Філіпенко та ін.) під правосвідомістю розуміють вид (форму) суспільної свідомості, що містить у собі сукупність поглядів, почуттів, ідей, теорій та уявлень, які характеризують становлення людини, соціальних груп і суспільства в цілому, до права та діяльності, пов'язаної з ним [3, с. 129].

Однак, наголосимо, що одним із основних принципів правового демократичного суспільства (поряд із народовладдям, плюралізмом, поділом влади, виборністю, гласністю, критичним мисленням) є рівність прав чоловіків і жінок у всіх сферах суспільного життя. Це закріплено в Конституції України та Законах України «Про освіту» (1991 р.), «Про загальну середню освіту» (1999 р.), «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок» (2005 р.). В цих нормативно правових актах декларовано рівні права чоловіків і жінок на рівну участь в усіх сферах суспільного життя. Реалізація рівних можливостей в процесі соціалізації особистості без відповідного освітнього впливу практично не можлива, як і не можливе становлення повноцінної правової держави без досягнення гендерного паритету. Вирішення цього завдання відводиться гендерній освіті.

Гендерна освіта, як і правова, повинна стати складовою системи освіти. Вона включає в себе систематичне навчання, просвіту, розповсюдження гендерних знань і гендерної культури, стимулювання гендерної самоосвіти [1]. На законодавчому рівні

визначено ряд заходів, програм, таких як: «Уповноважувальна освіта», «Основи теорії гендеру», «Програма рівних можливостей», які спрямовані на становлення гендерної рівності в суспільстві та реалізацію гендерної політики України, як правової держави [2, с. 92]. Аналіз навчальних шкільних програм свідчить, що гендерна освіта в школі здійснюється в позаурочний час, за особистої ініціативи вчителя під час планування та проведення класних, виховних годин. Ми робимо висновок, що гендерна шкільна освіта, на відмінну від правової, не має обов'язкового характеру, який підтверджується відсутністю відповідних міністерських навчальних програм та відповідних навчальних дисциплін з вивчення «гендеру».

Вивчення шкільного підручника «Правознавство» під редакцією С.Б. Гавриша[3], до основи якого покладено навчальну програму академічного рівня, рівня стандарту Міністерства освіти і науки України, показує, що тематика гендерної рівності в теоретичному змісті курсу практично відсутня. Рівність правового статусу чоловіків і жінок в українському суспільстві, частково розкривається лише в темі «Конституційне право», під час вивчення питання прав, обов'язків та свобод людини і громадянина. Компенсувати це на даному етапі розвитку освіти можливо через впровадження правової теорії «гендеру» до курсу правознавства, через вивчення правового регулювання гендерної політики України. Зокрема включення питань теорії «гендеру» до тем курсу «Юридична відповідальність (чоловіків і жінок)», «Трудове право України (працевлаштування чоловік та жінок, надання соціальних відпусток тощо.)», «Сімейне право (реалізація особистих прав на материнство, батьківство)» тощо.

Таким чином, відсутність гендерної складової в шкільній освіті підкреслює декларативний характер правового вирішення проблеми, що гальмує становлення суспільства правової рівності. Так, як останнім часом не передбачається впровадження обов'язкового курсу «Основ гендерної рівності» до шкільної освіти, то варто враховувати гендерний аспект під час розробки робочих навчальних програм. Це ефективно забезпечить обізнаність учнівської молоді з основами сучасного українського законодавства та розуміння того, що демократичне суспільство – це суспільство гендерної рівності, де чоловіки і жінки мають рівний правовий статус.

Перелік посилань

1. Гендерна освіта – ключ до демократії[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://gender.at.ua/publ/2-1-0-212>.
2. «Ми – різні, ми - рівні». Основи культури гендерної рівності: навч. посіб. для учнів 9 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / за ред. О. Семиколенової. 2-е вид., виправлене. – К. : Ніка-Центр, 2010. – 176 с.
3. Правознавство: підр. для 10 кл. Рівень стандарту, академічний рівень / під ред. С.Б. Гавриш. – К. : «Генеза», 2010.–222с.
4. Указ Президента України «Про національну програму правової освіти населення» від 18 жовтня 2001 року. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/992/2001/conv>.

Дмитрієва Л., студентка групи ПВШ-14-1м

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ)

ОБГРУНТУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ЕТИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Гостра криза духовного розвитку все більше активізує діяльність педагогів вищої школи, які у значній мірі є відповідальними за морально-культурне збагачення нації. Дослідивши праці з цієї проблематики, можна визначити такі основні напрямки досліджень з наданої проблематики:

- Історія етичної думки як найбільш глибинний шар історії людства.
- Спорідненість етики з іншими науками.
- Матеріалізм, ідеалізм, гедонізм, гедонізм та ін. як принципи етики.
- Джерела і способи добування етикою емпіричного матеріалу.
- Методолгічні засади аналізу етичних вчень в їх історичній ретроспективі.
- Педагогічна мораль. Педагогічна етика.
- Ознаки творчої праці педагога.
- Вимоги педагога до своєї праці.
- Корпоративна культура та управління персоналом.
- Типологія корпоративних культур.
- Відносини між учасниками освітньої діяльності у контексті корпоративної етики.
- Специфіка ділового спілкування між учасниками освітнього процесу.
- Морально-етичний кодекс викладача.

Виходячи з вищезазначеного треба відзначити, що широта проблематики сучасного стану корпоративної етики свідчить про її стрімкий розвиток на сучасному етапі. Вища школа потребує кардинально нових реформ та освідченості всіх учасників навчального процесу в цьому новому напрямку. В стратегії розвитку Національного гірничого університету визначено базовим поняттям «корпоративну культуру», яке потребує методологічного обґрунтування та рекомендацій до його втілення в діяльність університету. Специфічність педагогічної етики в умовах вищої школи має наповнити розуміння корпоративної культури моральним змістом. Саме через оновлені модулі етики вищої школи корпоративна культура Вищих навчальних закладів набуває фундаментальних основ взаємодії всіх суб'єктів навчального процесу.

Жданюк А. В. ПВШ-14-1м, наук. керівник доц. Пазиніч Ю.М.

(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпропетровськ, Україна)

ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.

Однією із найбільш нагальних проблем сучасної освіти є якість, що не повною мірою відповідає сучасному соціальному запиту. Сьогодні все більше уваги приділяється людині як особистості - її свідомості, духовності, культурі, моральності, а також високо розвиненому інтелекту і інтелектуальному потенціалу. Окрім високих вимог до якості знань все більше цінується творчий потенціал. Відповідно, не викликає сумніву гостра необхідність такої професійної підготовки, при якій вищий навчальний заклад закінчували б освічені інтелектуальні особистості, що володіють знаннями, загальною культурою, вміннями самостійно та гнучко мислити, ініціативно, творчо вирішувати життєві і професійні питання. При великій кількості людей, що мають вищу освіту дійсно якісними компетенціями оволоділи не всі. Саме невирішеність даної проблеми зумовила актуальність написання статті. На думку автора, крім прописання загальнодержавних векторів розвитку освіти, свій внесок в її покращення може внести кожен педагог, переходячи на інноваційні методи і технології навчання. Адже саме вони дозволяють виховати гармонійну особистість, що є компетентною у справі, якою займається.

На сучасному етапі розвитку нові педагогічні технології розробляються у теоретичному й дидактичному аспектах. Разом з цим, активно вивчається досвід зарубіжних науково-практичних педагогічних розробок та інновацій.

Насамперед, можна виділити роботи Ю.Бабанського, М.Башмакова, В.Беспалька, І.Бома, Л.Буркової, В.Давидова, Дж.К.Джонса, Д. і Р.Джонсона, Дж.Дьюї, Л.Занкова, Г.Іванова, О.Киричука, М.Кларіна, Л.Лісіна, В.Лозової, Дж.Майер, М.Махмутова, Л.Момота, Є.Пасова, О.Пехоти, Є.Полат, О.Пометун, Р.Реванса, Г.Селевка, М.Скрипника, К.Стоута, Дж.Шнайдера. Разом з цим, впровадження нових технологій у сучасну педагогічну практику просувається дуже повільно, перш за все, через недосконалість сучасних технологій управління освіти в цілому та технологій управління процесом впровадження інновацій зокрема.

Теоретичний і дидактичний аспекти нових технологій навчання вже достатньо розроблені та висвітлені в роботах М.Башмакова, В.Беспалька, Л.Буркової, В.Лозової, Г.Селевка, О.Пехоти та ін. вітчизняних й зарубіжних вчених.

Серед передових методів у сучасному навчальному процесі вивчення англійської мови, велику увагу приділяють інтерактивним методам, оснований на особистісно орієнтованому підході до студента, спрямованих на розвиток не лише творчого потенціалу особи, що навчається, але й на вміння мислити та швидко реагувати, покращуючи комунікативні навички. Слово «інтерактив» (пер. з англійської "inter" – взаємний, "act" – діяти) означає взаємодіяти. «Інтерактивне навчання» можна визначити як взаємодію викладача та студента в процесі спілкування та навчання з метою вирішення лінгвістичних та комунікативних завдань. Інтерактивна діяльність включає організацію та розвиток діалогічного мовлення, спрямованих на взаємодію, взаєморозуміння, вирішення проблем, важливих для кожного із учасників навчального процесу. Дидактичний аспект інтерактивних технологій досліджують такі відомі вчені, як Г.М. Брос, М.В. Кларен, Л.В. Пироженко, Н.Ф. Фомин, О.І. Пометун, Н. Суворова та інші.

До інтерактивних методів навчання відносять презентацію, евристичні бесіди, рольові ігри, дискусії, «мозковий штурм», конкурси з практичними завданнями та їх подальше обговорення, проектування бізнес планів, проектів, проведення творчих заходів, використання мультимедійних комп'ютерних програм та залучення англомовних спеціалістів.

Застосування інтерактивних технологій у ході лекційного викладу матеріалу передбачає, насамперед, перетворення студента з об'єкта навчаючого впливу на суб'єкт активного творчого процесу, забезпечення сприятливих психологічних умов для співпраці викладача та студентів, стимулювання пізнавальної активності на занятті та після нього. За такого підходу неможливо

не помітити, що традиційна лекція, у якій переважає репродуктивне сприйняття матеріалу слухачами, відзначається низкою суттєвих вад:

- зазвичай вона має вигляд суто монологічного інформаційного потоку, розрахованого на неіснуючого "середньостатистичного" студента та байдужого через свою "загальнодоцільність" до потреб конкретного слухача;

- обмін інформацією має переважно односторонній характер: одна сторона займає рецептивну позицію, а друга – викладає проблему, не будучи впевненою, чи фіксують слухачі справжню ієрархію причинно-наслідкових зв'язків, чи вихоплюють з неї тільки те, що знаходиться на поверхні;

- зведення навчальної активності аудиторії під час такої лекції до рівня копіювання монологу викладача за принципом "що встиг, те записав" провокує сприймання теоретичних знань відірвано від їх осмислення та засвоєння;

- зворотній зв'язок з аудиторією здійснюється, як правило, за допомогою мінімально можливих засобів: візуального спостереження за діями студентів, виразом їх очей та облич, спорадичних зауважень тощо.

Використання інтерактивних методів навчання спонукає не лише студента, але й викладача до постійної творчості, сприяє розвитку педагогічних здібностей, орієнтує на пошук унікальних якостей студентів, особливостей їх мислення.

Інтерактивне навчання є одним із сучасних напрямів активної взаємодії, у процесі якої студент вступає в діалог з викладачем або іншими студентами, бере активну участь у пізнавальному процесі, виконуючи творчі, пошукові, проблемні завдання у парі або групі. Джерелом активності студента є його мотиви і потреби; навчальне середовище, в якому він перебуває; особистість студента; рівень навченості студентів як партнерів у спілкуванні; засоби діяльності; форми мовленнєвої та соціальної взаємодії, що використовуються у навчанні.

Інтерактивне навчання має як позитивні, так і негативні сторони. Недоліком є відсутність методичних розробок занять з іноземної мови, необхідність значних затрат часу на вивчення певної інформації.

До позитивних належать:

- розширення пізнавальних можливостей студентів (здобуття, аналіз, застосування інформації з різних джерел);

- високий рівень засвоєння знань;
- оптимальний контроль викладача;
- взаємодія та партнерство між педагогом і студентом;
- пошук альтернативного підходу в оцінюванні знань учнів.

У порівнянні з традиційними методами, перевагами інтерактивного навчання є:

- участь у роботі всіх студентів;
- формування вміння працювати у команді;
- вироблення доброзичливого ставлення до опонента;
- можливість висловлювати власну думку;
- створення «ситуації успіху»;
- можливість засвоєння великої кількості матеріалу за короткий проміжок часу;
- формування навичок толерантного спілкування;
- уміння аргументувати свою думку, знаходити альтернативне рішення проблеми.

Розробка і впровадження інтерактивних методів та прийомів цілком лягає на плечі викладача, з'являється необхідність витратити більше часу підготовку до занять, адже, щоб створити лекційне або практичне заняття, використовуючи інтерактивні технології необхідно обробити велику кількість інформації.

Отже, інтерактивні методи і технології сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу. На інтерактивних заняттях студенти мають змогу: аналізувати навчальну інформацію та творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу; формувати власну думку, правильно її висловлювати, доводити власну точку зору, аргументувати й дискутувати; моделювати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації; розвивати навички творчої та проектної діяльності, самостійної роботи. Використання інтерактивного навчання - не ціль, а лише засіб для досягнення атмосфери співробітництва, взаєморозуміння і доброзичливості, дозволяє у повній мірі реалізувати особистісно орієнтоване навчання і тим самим підвищити якість української освіти, і дати змогу конкурувати з іншими державами.

Калюжна Т.М., к.пед.н., Калюжна В.В. студентка гр.ГК6-12-1
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ,
Україна)

ПРО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ.

Основна задача професійної освіти – підготовка кваліфікованих спеціалістів відповідного рівня і профілю конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, відповідального який вільно володіє своєю професією і орієнтується в суміжних областях діяльності, здатного до активної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного росту, соціальної і професійної мобільності .

Якщо попереднє покоління набувало одну професію на все життя то нинішнє повинно бути готове до зміни професійної діяльності і володіти професійною мобільністю через виробничі умови, що постійно змінюються. Відповідно до нового етапу розвитку суспільства, професія не виступає більше як центр життєвого циклу людини, а представляє одну із можливих соціальної адаптації і творчої самореалізації особистості.

Прискорення темпів науково-технічного прогресу призводить до зміни виробничих технологій так швидко, що отримані у вищій школі професійні знання застарівають за термін набагато менший періоду трудового життя людини. Крім того, економічна ситуація в країні потребує наявності трудових ресурсів, які володіють високим ступенем професійної мобільності і у кожного робітника виникає необхідність оновити свої професійні знання або змінити кваліфікацію. Тому виникає необхідність формування у студентів професійної мобільності..[1]

Формування професійної мобільності може розглядатися як складна система, оскільки його основні елементи – той, хто навчає і той, хто навчається є взаємопов'язаними, взаємообумовленими і взаємодіючими необхідними складовими, які дозволяють системі існувати як цілому. Різноманітність елементів, неможливість звести цілого до жодного з елементів системи, а також характерний тип саморегуляції і самоорганізації надають процесу формування професійної мобільності, як системі, значної складності.

Формування професійної мобільності, що здійснюється у взаємодії із соціальним середовищем, має сприймати та інтерпретувати у своїх змінах ті процеси, які відбуваються у ньому. Відкритості формуванню професійної мобільності, як складової процесу професійної підготовки фахівця надає також і те, що у його межах створюються численні інтереси, котрі виявляються до нього як з боку ринку праці загалом, так і з боку окремих роботодавців. Як освіта і педагогічний процес загалом, так і формування професійної мобільності, зокрема, становлять нерівномірну систему, оскільки їх відкритість соціуму призводить до появи у них інновацій, збільшенню ступеня внутрішньої різноманітності. Освіту слід розглядати як нелінійну систему, оскільки реакції системи освіти на зміни в суспільстві не є однозначно детермінованими, а різноманітність потенційних станів виражає невизначеність майбутнього, завдяки чому система освіти має декілька варіантів своєї зміни і відкрита як сучасному так і майбутньому. [2] Майбутнє соціальної системи впливає на сучасний стан освіти і відтворюється на формуванні професійної мобільності. До того ж формування професійної мобільності передбачає внесення певних змін у зміст професійної підготовки, оскільки не відповідає системі знань, умінь, навичок і здатностей, що забезпечують професійну мобільність. [2]

Це дає нам підстави вважати формування професійної мобільності, за аналогією із розглядом процесів, які відбуваються в системі освіти загалом, відкритою системою, що має тенденцію до самоорганізації.

Перелік посилань

1. Н.С. Мерзлякова Основные принципы формирования профессиональной мобильности студента университета в поликультурном образовании //Актуальные вопросы современной психологии и педагогики:сборник докладов междунар. научн. заочной конф.,Липецк, 20 марта 2010 г. –Липецк :издательский центр «де-факто»,2010. – С.115-118.
2. Сушенцева Л. Проблема професійної мобільності у контексті міждисциплінарного підходу // Теорія і методика професійної освіти. – № 1. – 2011. – С. 3-11.

ВПРОВАДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ТА ЕЛЕМЕНТІВ СПІЛКУВАННЯ В ПРАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ПАЦІЄНТОМ

Важливо для здійснення ефективного догляду за пацієнтом використовувати основні комунікативні вміння, навички та елементи спілкування, які необхідні в практичній діяльності майбутнього медичного працівника.

Проблеми організації ефективної комунікації [1] у сфері надання медичної допомоги на сьогодні набувають особливої актуальності. В Україні, як і в багатьох західних країнах та США, це пов'язано зі зміною моделей взаємодії між медичним працівником і пацієнтом, які використовуються в установах охорони здоров'я. Перехід від патерналістської моделі, при якій цілі комунікації зводилися в основному до збору анамнезу, до моделей, які розглядають безпосередню участь пацієнта в процесі лікування, передбачає розширення меж спілкування його учасників.

Знання студентами-медиками психологічних закономірностей спілкування, застосування їх у професійній діяльності підвищує ефективність закріплення практичних навичок, допомагає їм розуміти співрозмовників, регулювати взаємовідносини з іншими студентами, викладачами, лікарями, медсестрами, пацієнтами та їх родичами.

Важливою умовою успішності комунікативної взаємодії між студентом й пацієнтом стає оперування знаннями про правила організації спілкування, способи трансляції та адекватної інтерпретації інформації, що надається, про особливості мовної поведінки пацієнтів, про потенційні комунікативні перешкоди, про прийоми створення сприятливої психоемоційної атмосфери.

Студент повинен розбиратися в манері говорити та оцінювати її. Наприклад, коли пацієнт говорить дуже голосно в нього можуть бути проблеми зі слухом. Також манера говорити може залежати від патології мислення, свідомості, психоневрологічних та мовасоматичних захворюваннях. Наприклад при задишці, пацієнт говорить обривками, тяжко; при комі, сопорі, мареннях пацієнт не відповідає на запитання.

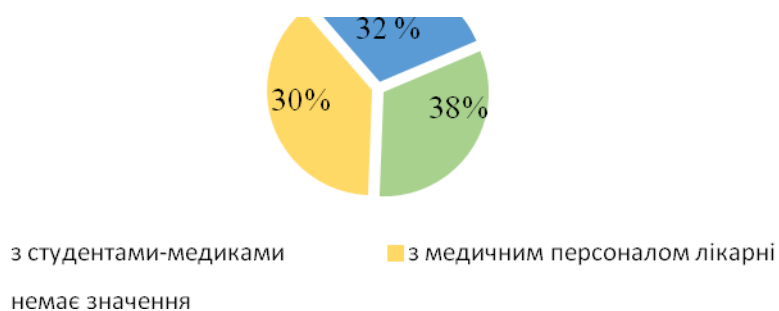
Аналізуючи структуру побудови речень, ми можемо прийти до важливого висновку відносно психотерапевтичного процесу: слова, якими оперує пацієнт, описуючи події, часто дають про нього більше інформації, чим сама подія. Граматична структура пропозицій теж індикатор особистого світогляду.

Сучасні дослідники у галузі медицини приділяють велику увагу питанням паравербальних та невербальних компонентів спілкування. Наприклад, в Університеті Південної Кароліни Апстейт (США) студенти спочатку отримують навички у безсловесному спілкуванні за допомогою комп'юторної навчально-контролюючої програми «Безсловесне спілкування» (The Learning Seed), а тільки потім використовують набуті навички на практиці. Ця програма містить два головних розділи: рухи тіла; простір і межі. У першому розділі висвітлено такі питання, як: жести; чи може обманювати тіло; статеві відмінності; контакт за допомогою очей; вираз

обличчя, пози. У другому розділі подаються поняття «особистого простору» та розглядається ряд прикладів спілкування – у ліфті, за столом, проголошення зайнятої

території. Програма використовується в медсестринських школах для набуття навичок спілкування з пацієнтами [2].

Дослідження ефективності взаємодії студентів-медиків з пацієнтами стаціонарів мав на меті з'ясування питання комфортного спілкування один з одним. На цьому дослідницькому етапі використовувався метод статистичного аналізу для оцінки результатів відповіді пацієнтів на запитання: З ким бажаєте спілкуватися? Пацієнтам пропонувались наступні відповіді: 1) з студентами ДМУ, 2) з медсестрами ЛПЗ, 3) не має значення. Метод статистичного аналізу відповідей пацієнтів показав, що з загальної кількості пацієнтів – 186 чол.: 69 пацієнтів (37,2 %) дали відповідь, що їм легше спілкуватися з медичним персоналом стаціонару, 61 пацієнт (32,7%) - виразили бажання спілкуватися з студентами-медиками , а для 56 пацієнтів (30,1%) немає значення з ким спілкуватися. Таким чином, аналізуючи результати відповідей пацієнтів, з урахуванням вичисленого відсотку, можна відмітити, що пацієнти приблизно однаково бажають спілкуватися, як із медпрацівниками лікувальних установ, так із студентами учбових медичних закладів.

Мал. 1 – порівняльна гістограма відповідей пацієнтів

Відповідальність за розвиток здібностей професійного спілкування студента в процесі навчання в умовах медичного закладу формально покладається на педагогічний колектив, які викладають дисципліни гуманітарного та клінічного профілю. Саме викладач закладає фундамент професійної комунікації та здатності до емпатії, конгруентності (природного, довірчого, відкритого спілкування і поведінки), толерантного ставлення до думки інших фахівців, конструктивності (здатності позитивно сприймати і запобігати або раціонально вирішувати конфліктні ситуації), навичок співпраці з іншими людьми без утиску їх прав та інтересів. Саме на практичних заняттях у відділеннях стаціонару студенти вчаться висловлювати свої думки, аналізувати, логічно мислити, більше спілкуватись, тобто формуватись як майбутній спеціаліст.

Перелік посилань:

1. Горпініч Т.І. Проблеми формування комунікативної компетенції студентів-медиків / Т. І. Горпініч, О. В. Денефіль, І. А. Прокоп, Г. Б. Паласюк, М. І. Бобак, М. О. Кучма, Т. В. Саварин, М. Л. Кушик, Л. Я. Вітко, М. О. Сокол // Медична освіта. – 2012. - №3.– с.39-40.
2. Ковальчук Л.Я. Медсестринська освіта в Університеті Південної Кароліни Апстейт (США) / Л.Я. Ковальчук. – Тернопіль: ТДМУ Укрмедкнига, 2006. – 398с.

УДК. 378.096

Коханська Т.В., методист 1-ї категорії, Ключникова Н.В., методист 1-ї категорії

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ MOODLE В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Поширення дистанційної освіти у світі та Україні зумовлене розвитком сучасних технічних засобів інформації для освітньої галузі. І хоча історія дистанційного навчання з використанням телекомунікаційних технологій в Україні нараховує значно менше років, ніж у Сполучених Штатах, Західній Європі чи Австралії, сьогодні можна впевнено стверджувати, що й на теренах нашої країни цій формі навчання належить майбутнє. Звичайно розгалуженість національних та регіональних особливостей не дозволить впроваджувати структуру та організацію навчального процесу інших країн. Необхідно проаналізувати світовий та вітчизняний досвід, зробити висновки та рухатися вперед. Факт того, що дистанційна освіта є ринковою, конкуренто-спроможною формою, яка сприяє гуманізації та лібералізації освіти визнано всією міжнародною спільнотою.

Соціальні-мережі, інтернет-спільноти, що використовуються для обміну професійним досвідом, навчальні портали та інформаційно-навчальні ресурси у поєднанні із сервісами пошукових систем стали ефективним інструментом не тільки для самонавчання, а також виявилися основою для організації дистанційного навчання.

Останнім часом для організації дистанційного навчання все більшого розповсюдження набувають програмно-інструментальні платформи. Однією з таких платформ є MOODLE (*Modular Object-Oriented Dinamik Learning Environment*). Автором та ідеологом даної концепції є австралієць Martin Dougiamas. Спочатку система проектувалась як інструментальний засіб розширення можливостей викладання, а не як безкоштовна заміна розповсюджених комерційних платформ для організації синхронного та асинхронного навчання. Однак, архітектура MOODLE та закладені в неї принципи виявилися такими вдалимими, що вона здобула визнання світового співтовариства.

Система управління навчальними ресурсами платформи MOODLE побудована на основі web- серверних та клієнт-серверних технологій, які забезпечують використання учасниками навчання програм і ресурсів, що знаходяться на сервері, за допомогою web – браузера.

Навчальний курс в системі MOODLE включає сукупність навчальних матеріалів, достатніх для успішного вивчення дисципліни, засоби зберігання, доставки навчальних матеріалів і засоби організації, контролю та обліку навчальної діяльності слухачів.

Сьогодні всі міжнародні та національні стандарти в основу навчання покладають самостійну роботу учнів (студентів, аспірантів, слухачів) під керівництвом викладача (тьютора). Цього ж принципу дотримується і система дистанційного навчання MOODLE. Вона містить значну кількість інтерактивних елементів, які орієнтовані на активну взаємодію між учасниками навчання (слухач-викладач, слухач-слухач, слухач-слухачі). До них належать:

- лекція (урок) – це інструмент, що дає можливість викладати матеріал у різних формах;
- завдання – дозволяє викладачу ставити слухачам (студентам) задачі, які вимагають підготовки відповіді в електронному вигляді та її завантаження на сервер, або відправлення електронною поштою;
- опитування – цей засіб надає можливість проводити швидко опитування та підтримувати вироблення спільної думки;
- Wiki – інструмент, що забезпечує організацію групової діяльності;

- глосарій – дозволяє створювати основні словники;
- тести – даний інструмент дозволяє викладачу створювати набір різноманітних тестових запитань.

Для всіх елементів навчального курсу існує оцінювання. Всі результати можливо передивитись на сторінці оцінок.

Також важливе значення в системі MOODLE займає комунікативний компонент. За допомогою таких засобів як форум, чат та обмін повідомленнями всі учасники навчального процесу можуть вільно спілкуватись, обговорювати та дискутувати.

Таким чином, активне впровадження новітніх технологій в систему освіти є необхідною умовою розвитку сучасного суспільства. Впровадження дистанційної освіти в процес навчання робить його більш ефективним, дозволяє розширити можливості отримання знань, сприяє підвищенню мотивації навчання, стимулює самоосвіту, підвищує результативність та інформативність освіти. Розроблена для цієї мети навчальна платформа MOODLE є цілком простою та зручною у користуванні і не потребує специфічних знань у сфері комп'ютерних технологій або програмуванні. Система змінює роль викладача, який перетворюється на наставника, що спрямовує студента у процесі навчання.

Важливим фактором на користь даної системи виступає і те, що з самого початку вона проектувалась для організації навчання, в основі якого лежить взаємодія всіх учасників. Слід зазначити також, що платформа MOODLE не є стабільною, вона постійно удосконалюється та розвивається.

Перелік посилань

1. Анисимов А.М. Работа в системе дистанционного обучения Moodle: Учебное пособие. – Харьков, ХНАГУ, 2008 – 275 с.
2. Друга міжнародна науково-практична конференція «MoodleMoot Ukraine 2014». Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle». (Київ, КНУБА, 22-23 травня 2014 р.): тези доповідей. – К.: КНУБА, 2014. – 60 с.
3. Бодненко Д.М. Підготовка викладачів вищого навчального закладу до здійснення дистанційного навчання: автореф. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Д.М.Бодненко. – К., 2008. – 20 с.

Маслова А.О. студентка гр. ПВШмв-14

Научний керівитель: Пазинич Ю.М. к.п.н., доцент кафедри філософії

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО НОВИХ УМОВ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Сучасному суспільству необхідні люди, які здібні реалізувати свій внутрішній потенціал. Індивідуальний підхід до особистості в системі освіти сьогодні диктує необхідність пошуку оптимальних шляхів адаптації людини до зміненим вимогам соціальної сучасності. Для навчання нового покоління спеціалістів потрібні дієві форми та методи організації учбово-виховного процесу, які можуть розкрити потенціальні можливості студентів.

Початок навчання в ВНЗ, прийняття учнем школи нової соціальної ролі – ролі студента – найбільш значний період, який суттєво впливає на можливості особистій самореалізації, професійного самовизначення та побудові кар'єри. Самій у цей період відбувається перша зустріч студента з тією психологічною середою, що збудована в учбовому закладі, та з якою йому прийдеться у різноманітних формах та за різними привадами взаємодіяти усі роки навчання. Чи буде закладено у період адаптації студента фундамент його майбутнього успішного навчання, професійного ставлення, чи з приходом в учбовий заклад випускник школи потрапить до чужого, незрозумілого, ворожого світу?

Адаптація (від латинського adaptation–приспосовування) – пристосування організму до зміни зовнішніх умов середи. Адаптація до вузівським умовам навчання, дозвілля зв'язана з різкою зміною соціального положення особистості. Під адаптаційною здатністю розуміють здатність людини пристосовуватися до різних умов (соціальних і фізичних) середи та без конфлікту із середою. Адаптація студентів до навчального процесу у ВНЗ включає цілий ряд аспектів, за якими стоять різні зони труднощів, з якими доводиться стикатися студентам на початковому етапі навчання у вузі. Можна іткновиділити три головнихаспектиадаптаціїпершокурсника: дидактичний, професійний, соціально-психологічний. Соціально-психологічнаадаптаціявимагаєпереключенняуваги з навчання на спілкування. Дидактичний аспект відіграєважливу роль в процесіадаптаціїпершокурсника до нових умов навчання у ВНЗ, бо навчання є основою діяльності студента, а успішність в навчанні - одним з головних критеріїв його адаптованості. Перехід вчорашніх школярів від класно-урочної системи навчання до переважно самостійних занять нерідко відбувається досить боляче, а часто і з великими ускладненнями. Невміння студентів самостійно перебудувати засоби навчально-пізнавальної діяльності відповідно до нових умов навчання викликає у них почуття розгубленості, незадоволення та веде до негативного ставлення до навчання в цілому. Крім того, труднощі пристосування до нових форм навчання значно знижують розумову працездатність студентів. Психологічна невідготовленість до вузівських форм навчання, може сприяти поступовому накопиченню розумової, психологічної втоми, що негативно відбивається на загальному самопочутті студента, ослаблює його увагу, пам'ять, мислення, волю, без оптимального стану яких неможлива успішна навчальна діяльність. Вступ випускника середньої школи до вузу та наступне його пристосування до нових форм і методів навчання є значною мірою процес не стільки вироблення нових, скільки перебудови вже існуючих стереотипів навчальної роботи. Студенту необхідно докорінно ламати звички пізнавальної діяльності, що склалися за роки навчання у школі, і формувати нові. Труднощі, що відчувають першокурсники у зв'язку з переходом на нові форми та методи навчальної роботи, закономірні, їх наукове пояснення ґрунтується на фізіологічному вченні про вищу нервову діяльність і, зокрема, на ідеях про динамічний стереотип. Особливості вироблення динамічного стереотипу такі, що сформувати необхідну систему вмій та навичок набагато легше,

ніж перебудувати ту, що вже склалась. В цих умовах встановлення нового динамічного стереотипу вимагає, надмірної нервової праці. Вузівське навчання має ряд суттєвих відмінностей порівняно зі шкільним і багато в чому специфічне за своєю методикою. Тому не всі вміння і навички навчальної роботи, засвоєні у школі, можуть бути застосовані в системі вузівського навчання і потребують корекції і вдосконалення. Безумовно, було б неправильно вважати, нібито першокурсник зовсім не готовий до вузівського навчання. Однак того, що він знає і що вміє, як правило, дуже мало для успішного навчання у вузі. Важливо зауважити, що у студентів-першокурсників, водночас відбувається процес адаптації до обраної професії. Оволодіння навичками навчання і перше ознайомлення з професією - найважливіші чинники в процесі адаптації. Як правило, студент намагається обрати таку професію, яка дозволить йому з часом застосувати, реалізувати набуті знання, здібності, буде відповідати його інтересам, психологічним особливостям. Правильно обрана професія - неодмінна умова успішної адаптації студентів молодших курсів. Адже, якщо вибір професії невдалий, тобто не відповідає ні здібностям, ні зазіханням особистості, адаптація не буде оптимальною. Тому одним із головних завдань ВНЗ повинно стати надання допомоги першокурсникам у професійній адаптації. Професійна адаптація в умовах вищого навчального закладу є процесом формування у студентів інтересу до обраної професії, прагнення досконало оволодіти нею. Така адаптація передбачає оволодіння повним обсягом знань, умінь і навичок за професією, методикою і логікою науки. Професійне формування студента успішно здійснюється в тому разі, якщо воно ґрунтується на інтересі, нахилах та здібностях молодшої людини до певної професії. Якщо студент ще до вступу в вищого навчального закладу твердо вирішив питання про вибір ним професії, усвідомив її значення, її позитивні та негативні сторони, вимоги, які вона висуває, то навчання у ВНЗ буде цілеспрямованим і продуктивним, тобто адаптація здійснюватиметься без особливих утруднень. Професійні нахили молодшої людини як потреба в певній діяльності починають формуватися ще у школі. Тому у середніх закладах освіти має проводитися профорієнтаційна робота, яка істотно мірою визначить загальний зміст професійної спрямованості студентів. Крім того, для успішного проходження процесу адаптації від батьків потребується допомога в адаптації та створення сприятливих умов для спілкування. На перших батьківських зборах у ВНЗ куратору необхідно надати поради батькам на адаптаційний період: відзначати навіть маленькі досягнення в період адаптації; підтримувати ініціативи дитини, його спроби подолати труднощі, цікавтеся його стосунками з одногрупниками, з педагогами.

Список літератури:

1. Вузовское обучение: проблемы активизации / [Б.В.Бокуть, С.И.Сокорева, Л.А.Шемяков, И.Ф.Харламов]; Под ред. Б.В.Бокутя, И.Ф.Харламова. - Мн.: Университетское, 1989. - 110 с.
2. Гришанов Л.К. Социологические проблемы адаптации студентов младших курсов / Л.К.Гришанов, В.Д.Цуркан; [Психолого-педагогические аспекты адаптации студентов к учебному процессу в вузе]: Сб. научн. трудов. - Кишинев: изд-во Кишин. госуд. ун-та, 1990. - с. 3-17
3. Делікатний К.Г. Становлення студента / К.Г.Делікатний [Питання адаптації випускника школи у вузі]. - К.: т-во "Знання" УРСР, 1983. - 48 с.

Політико-правові засади врегулювання кризи легітимності влади

Легітимність як одна з основних характеристик політичної влади є формою підтримки, виправдання правомірності застосування влади і здійснення правління державою. Це визнання народом і політичними силами правомірності, законності політичної влади, її інструментів, механізмів діяльності, а також способів її обрання. Легітимність не є правовим процесом, тому з політологічної точки зору вона не володіє юридичними функціями. Найефективніший спосіб легітимності політичної влади - це залучення громадян до управління суспільством і державою, контроль за діяльністю чиновників. При цьому рівень легітимності підвищується. Інша тенденція свідчить, що чим нижче рівень легітимності, тим сильніше примус.

Оскільки політична влада не завжди ґрунтується на праві і законах, але завжди користується підтримкою хоча б частини населення, легітимність, що характеризує підтримку влади реальними суб'єктами політики, відрізняється від легальності, що свідчить про юридичний, законодавчо обґрунтований тип правління, тобто про визнання його правомочності всім населенням в цілому. В одних політичних системах влада може бути легальною і нелегітимною, наприклад, при правлінні метрополій у колоніальних державах, в інших - легітимною, але нелегальною, наприклад, після звершення революційного перевороту, підтриманого більшістю населення, в третіх - і легальною, і легітимною, як, наприклад, після перемоги на виборах певної політичної сили.

У політичній науці в якості основних джерел легітимності, як правило, розглядаються: населення, уряд і зовнішньополітичні структури. Легітимність, яка означає підтримку влади з боку широких верств населення, що забезпечує стабільність і стійкість влади і тому є найбільш бажаною владою. Населення може підтримувати уряд навіть тоді, коли він неефективно управляє державою. Легітимність може формуватися не населенням, а самим урядом і політичними структурами, що спонукають масову свідомість відтворювати позитивні оцінки діяльності правлячого режиму. Така легітимність базується вже на праві громадян виконувати свої обов'язки по підтримці певного порядку і відносин з державою. Легітимність може формуватися і зовнішніми політичними центрами - іншими державами, міжнародними організаціями. Такий різновид політичної підтримки часто використовується при виборах керівників держави, в умовах міжнародних конфліктів.

У політичній науці найбільш популярною є класифікація Макса Вебера, який з точки зору мотивації підпорядкування виділяв три типи легітимності: по-перше, традиційна легітимність, що формується на основі віри людей в необхідність і неминучість підпорядкування влади, яка має в суспільстві статус традиції, звичаю, звички до покори тим чи іншим особам чи політичним інститутам; по-друге, раціональна легітимність, що виникає в результаті визнання людьми справедливості тих демократичних процедур, на основі яких формується система влади, коли люди підкоряються не особистостям у владі, а правилам, законам, процедурам тощо, а, отже, і сформованим на їх основі політичним структурам і інститутам; і нарешті, харизматична легітимність, що складається в результаті віри людей у харизму, визначні та виняткові якості політичного лідера. Цей образ переноситься громадською думкою на всю систему влади. Беззастережно вірячи всім діям і задумам харизматичного лідера, люди некритично сприймають стиль і методи його правління, що нерідко обертається культом особистості.

Д. Хелд виділяє такі види легітимності як: «згода під загрозою насильства», коли

люди підтримують владу, побоюючись загроз з її боку аж до загрози їх безпеки; легітимність, заснована на апатії населення, що свідчить про його байдужості до існуючого стилю і форми правління; прагматична підтримка, при якій довіра до влади здійснюється в обмін на дані нею обіцянки тих чи інших соціальних благ; нормативна підтримка, що передбачає збіг політичних принципів, що розділяються і населенням і владою; і нарешті, вища нормативна підтримка, що означає повний збіг такого роду принципів.

Деякі вчені виділяють також ідеологічний тип легітимності, що провокує підтримку влади з боку громадської думки в результаті активних агітаційно-пропагандистських заходів, що здійснюється владою. Виділяють і патріотичний тип легітимності, при якому вищим критерієм підтримки влади визнається гордість людини за свою країну, за її внутрішню і зовнішню політику.

Легітимність має властивість змінювати свою інтенсивність, тобто характер і ступінь підтримки влади та її інститутів, тому можна говорити про кризи легітимності. Під кризами розуміється таке падіння реальної підтримки органів державної влади чи правлячого режиму в цілому, яке впливає на якісну зміну їх ролей і функцій.

Отже, можна сказати, що в якості основних джерел кризи легітимності правлячого режиму, можна назвати рівень політичного протесту населення, спрямованого на повалення режиму, а також результати виборів, референдумів, плебісцитів, що свідчать про недовіру до режиму. Ці показники свідчать про «нижній» межі легітимності, за якою слідує розпад діючого режиму і навіть повна зміна конституційного порядку.

До факторів, що визначають її «верхню» межу, тобто поточну, динамічну зміну симпатій і антипатій до влади, можна віднести:

- функціональну переважаність держави і обмеженість ресурсів влади,
- різке посилення діяльності опозиційних сил,
- постійне порушення режимом встановлених правил політичної гри,
- невміння влади пояснити населенню суть проведеної ним політики,
- зростання злочинності,
- падіння рівня життя і т.ін.

В цілому ж врегулювання криз легітимності повинно відбуватися з урахуванням конкретних причин зниження підтримки політичного режиму в цілому або його конкретного інституту, а також типу і джерела підтримки. В якості основних шляхів і засобів виходу з кризових ситуацій для держави, де цінується суспільна думка, можна назвати наступні:

- підтримання постійних контактів з населенням;
- проведення роз'яснювальної роботи щодо своїх цілей;
- посилення ролі правових методів досягнення цілей та постійного оновлення законодавства;
- врівноваженість гілок влади;
- дотримання правил політичної гри без ущемлення інтересів сил, що беруть у ній участь;
- організація контролю з боку організованої громадськості за різними рівнями державної влади;
- зміцнення демократичних цінностей у суспільстві;
- подолання правового нігілізму населення і т.д.

Переверза Н.В., викладач 2-ї категорії

(Гірничий технікум Державного ВНЗ «Криворізький Національний Університет», м. Кривий Ріг, Україна)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ПРОФЕСІЙНО - ОРІЄНТОВАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Наразі перед молодими фахівцями постає гостра проблема конкурентно-спроможності, зумовлена світовою фінансовою кризою. Саме через це зросла роль іноземної мови як дисципліни на немовних факультетах навчальних закладів. Завдяки цій тенденції професійно – орієнтований підхід до вивчення іноземної мови набуває особливого пріоритету. Завдяки цьому підготовка фахівців на немовних факультетах полягає сьогодні у формуванні таких комунікативних умінь, які б дозволили здійснювати професійні контакти іноземною мовою в різних ситуаціях.

Саме інноваційні технології є важливим фактором поглиблення пізнавальної діяльності студентів. Як зазначив науковець Е.Тофлер, достатній рівень володіння іноземною мовою призвів до феномену «когнітивної мобільності» (навчання через Інтернет.) У технічних навчальних закладах викладання іноземної мови передбачає підвищення рівня викладання та його удосконалення, використання інноваційних технологій як під час занять, так і поза ними [3]. Інноваційні технології в освітньому аспекті – це інформаційні та комунікаційні технології, що нерозривно пов'язані з використанням комп'ютерного навчання. Їх ключовими аспектами є організація Web-простору, зміст та структура навчальних комп'ютерних програм. Існує навіть окремий напрям у мовознавстві – комп'ютерна лінгводидактика, яка вивчає теорію і практику використання комп'ютерних і мережевих технологій у вивченні мови [1]. Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та велике розмаїття програмного забезпечення зробили можливим використання інтерактивних ресурсів у навчальному середовищі (E-learning). Що дає можливість опрацьовувати навчальні матеріали самостійно або поза аудиторними заняттями.

В якості інновації електронного навчання виступають такі платформи як MOODLE та Pearson. MOODLE - це платформа модульного об'єктно орієнтованого динамічного навчального середовища (MOODLE –Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) [3], яка дозволяє створювати інтерактивні навчальні курси для студентів за модульною системою. Різномірні навчальні вправи та завантажена файлова інформація складають окремі модулі .

Навчальною платформою Пірсон (Dinternal-Books, Pearson) розроблено мовні курси для різних спеціальностей та відповідно до рівня мовних знань. Удосконалення практичних умінь та граматичних знань здійснюється за 20 граматичними модулями, кожний з яких розміщено на 20 інтернет-сторінках, тому майбутній фахівець може виконувати завдання, які в подальшому рейтингово перевірятимуться системою під керівництвом викладача. Зазвичай, в таких вправах іноземну мову представлено в контексті.

Також студенти мають можливість брати участь в on-line конференціях, що нині перебувають на стадії активного впровадження у процес навчання і дають позитивні результати щодо підготовки фахівців до професійної діяльності. Алгоритм їх проведення такий: визначаються тема конференції, її ведучий і терміни проведення; оголошується збір доповідей і публікується прес-реліз конференції, який розсилається в інші ВНЗ; у зазначений час проводиться презентація і обговорення доповідей; конференція завершується.

Публікуються результативні зведення. Серед різновидів інтернет-конференцій є

скайп-конференції; friendfeed-конференції / семінари; wiki-конференції / семінари; інтегровані конференції, коли використовуються різні середовища і сервіси (wiki і блоги або Skype) [2]

Технічні засоби і технології продуктивно змінюють можливості викладача, роблять заняття більш насиченим. Завдяки інноваційним технологіям викладач має змогу постійно оновлювати, адаптувати та доповнювати навчальний матеріал, що, безумовно, відображається на якості засвоєння знань.

Перелік посилань

- 1) Бовтенко М.А. Компьютерная лингводидактика/М.А.Бовтенко.-М.:Флинта;Наука,2005.- 216 с.
- 2) Психолого-педагогічні науки. – 2013. – № 2, с.121
- 3) Werner A., Harežlak K. XML Data Access via MOODLE Platform / Methodologies, Tools and New Developments for E-Learning. – Croatia : InTech, 2012. – 332 s.

Плаксина О.И., к.филос.н., доцент, магистрант гр. ПВШ-мв-14

(Государственный ВУЗ "Национальный горный университет", г. Днепрпетровск, Украина)

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ «МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ»

Ознакомление с учебниками по педагогике высшей школы выявило интересный факт: уже с конца 90-х гг. XX в. в них стали излагать материалы о проведении педагогических исследований. Так, в работы Подласого В., Слостенина В. и Пионовой Р. вошли методы педагогических исследований [1, с. 43-70; 2, глава 6; 3, с. 30-33], есть методы и методика педагогических исследований у Витвицкой С. и Ортынского В. [4, с. 25-58; 5, с. 32-52], основы научного педагогического исследования у Курлянд З. [6, с. 14-84], а также логика и методика педагогического исследования у Фицулы М. [7, с. 18-34]. Прежде же эта проблема занимала отдельную нишу публикаций, ей посвящены работы Бабанского Ю., Журавлева В., Зазвягинского В., Скалковой Я., Скаткина М., Рудницкой О. и Гончаренко С. [8].

Тем самым включение педагогических исследований в учебники по педагогике и педагогике высшей школы зафиксировало их новый статус, их возросшую значимость в целом и то, что педагогические исследования становятся необходимым инструментом для реализации процесса обучения в вузе именно в нынешнюю эпоху, своего рода знаменем времени. Еще одной знаковой чертой является указанное С. Гончаренко характерное для нынешней образовательной ситуации «противоречие между остро выраженной потребностью педагогических коллективов работать по-новому и недостаточностью необходимой для этого педагогической или методологической культуры» [9, с. 2]. На его разрешение направлены отмеченные Нагаевым В. активные поиски «таких дидактических подходов ..., которые могли бы гарантировать достижение целей обучения» [10, с. 3]. С ним солидарен ряд отечественных ученых – коллектив под руководством Курлянд З. и Кондрашова Л. Первый убежден в том, что требуются новые подходы к осмыслению педагогического процесса в вузе [см. 6, с. 7]. Для Кондрашовой Л. «повышение эффективности современного обучения, в основе своей содержащее дидактическое взаимодействие преподавателя и студентов, предполагает поиск новых подходов к его организации» [11, с. 111].

Только что зафиксированная потребность в новых подходах к обучению в вузе и необходимость в их изучении прямо согласуются с целями «Методики преподавания в высшей школе» из ряда программ. Например, с такими: «... совершенствование высшего образования...» [12, с. 4], и «подготовка будущего преподавателя высшей школы к .. выбору оптимальной стратегии преподавания в зависимости от уровня подготовки обучающихся и целей обучения» [13, с. 3]. Отметим, что изучение указанных новых подходов обуславливает как саму их реализацию, так и осуществление приведенных выше целей дисциплины. Итак, все изложенное выше является основанием для обновления «Методики преподавания в высшей школе» путем включения в нее двух разделов - 1) о логике и методике педагогических исследований и 2) о современных подходах к организации дидактического взаимодействия, что коррелирует с законом Украины «Про вищу освіту» от 01.07.2014 и выступит реализацией ряда его положений.

Необходимость первого раздела обусловлена тем, что магистр является высококвалифицированным специалистом, и его прямая функция - уметь проводить исследования. В законе «Про вищу освіту» (раздел II, статья 5, пункт 5) говорится: «Магистр - это образовательная степень, приобретаемая на втором уровне высшего

образования и присуждаемая высшим учебным заведением ... по образовательно-профессиональной или по образовательно-научной программе. ... Образовательно-научная программа магистра обязательно включает исследовательскую (научную) компоненту в объеме не менее 30 процентов» [14]. Итак, исходя из изложенного в законе, магистру положено владеть проведением исследований, в том числе в своей основной сфере деятельности - по специальности «Педагогика высшей школы» исследовать взаимодействие студентов и преподавателей. Ведь психологические характеристики личности и группы влияют на ход и результаты обучения. Предназначение же второго раздела состоит в том, чтобы дифференцировать и упорядочить различные подходы к организации дидактического взаимодействия в вузе, составить их целостную картину, систему. Это предотвратит стихийное, нецелесообразное их использование и обеспечит адресное, «уместное», а значит, эффективное и оптимальное их применение в образовательном процессе.

В итоге включение указанных разделов в программу обучения по дисциплине «Методика преподавания в высшей школе» магистров по специальности «Педагогика высшей школы» повысит эффективность учебно-воспитательного процесса, и тем самым реализует важный принцип закона «Про вищу освіту» (раздел I, статья 3, пункт 2) - «содействия устойчивому развитию общества путем подготовки конкурентоспособного человеческого капитала» [14].

Переченьисточников:

1. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999.- Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. - 556 с.
2. Слостенін В.А. і др. Педагогіка. Учеб. посібник для студ. вищ. пед. учеб. заведень / Под ред. В.А. Слостеніна. - М.: Издатель. центр "Академия", 2002. - 576 с.
3. Пионова Р.С. Педагогика высшей школы: Учеб. пособие / Р.С.Пионова. - Минск.: Университетское, 2002. - 256 с.
4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. - Київ: Центр навчальної літератури, 2003.- 316 с.
5. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
6. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; За ред. З. Н. Курлянд. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2005. — 399 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. /М.М. Фіцула. - 2-ге вид., доп. - К.: Академвидав, 2010. - 456 с.
8. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: Навч. посіб. / За ред. С.У. Гончаренка, П.М. Олійника. — К.: Вища шк., 2003. - 323 с: іл.
9. Гончаренко С. Про критерії оцінювання педагогічних досліджень // Шлях освіти. - 2004. - № 1.- С. 2-6.
10. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 232 с.
11. Кондрашова Л.В. Основы дидактики высшей школы: [учебно-методическое пособие] / Л.В. Кондрашова. - Херсон: ХНТУ, 2011. - 326 с.
12. Конспект лекцій щодо організації самостійної роботи студентів з нормативної навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» для студентів технічних галузей знань / Укл. Л.С. Яковицька, Т.О. Ломова. - Донецьк: ДоНТУ, 2012. – 343с.
13. Методика преподавания в высшей школе: Программа курса для подготовки магистра по направлению «Экономика» / Сост. С.А. Инкижинова. – Иркутск: Изд-во БГУЭП, 2005. – 10 с. / [Электронный ресурс]. - Режим доступа к сайту: <http://s.isea.ru>
14. Закон «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту МОН України <http://www.mon.gov.ua/ua/>

Литовченко А.В., студентка групи ПВШмв-14

Науковий керівник: Пазиніч Ю.М., к.п.н., доцент кафедри філософії

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м.Дніпропетровськ, Україна)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ТЕХНІЧНОМУ ВУЗІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Система освіти в Україні зараз проходить стадію реформування - змінюються вимоги до результатів навчання, вдосконалюються програми навчання, переймається досвід зарубіжних вищих навчальних закладів, відбувається зближення вітчизняних і іноземних університетів в рамках Болонського процесу. В даний час проводяться заходи з розробки та прийняття державних освітніх стандартів вищої професійної освіти у компетентнісному форматі, уточнюються визначення та класифікація компетенцій, а також їх зміст.

Всі перераховані вище процеси в освіті є реакцією на явище глобалізації в сфері економіки та ринку праці. Серед представників різних галузей промисловості існує серйозна стурбованість тим, що молоді фахівці - випускники технічних вузів не володіють не тільки достатнім рівнем соціальних компетенцій, необхідних для ефективного спілкування, але й навичками працювати в колективі, успішно вирішувати поставлені завдання. Саме тому в Україні стало популярним корпоративне навчання іноземним мовам, причому його практикують не тільки багатонаціональні корпорації, але й відносно невеликі компанії, що працюють із зарубіжними партнерами. При чому спектр стратегій, що використовуються для подолання мовного бар'єру в професійному середовищі, досить широкий. Серед них можна виділити процес вирішення мовних проблем за рахунок використання фахівців компанії зі знанням іноземної мови в якості перекладачів та фахівців з міжкультурного спілкування із зарубіжними партнерами, а також навчання персоналу з метою формування необхідних умінь і навичок, заповнення прогалин у мовній підготовці після закінчення ВНЗ.

Таким чином, в теорії і практиці навчання іноземної мови в немовному вузі процес вивчення особливостей професійного спілкування фахівців технічних спеціальностей, як і процес глобалізації, торкнувся практично усіх куточків земної кулі.

Так, зокрема, китайські вчені акцентують свою увагу на виявленні тих видів мовленнєвої діяльності, вміння та навички яких розвинені у фахівців немовного профілю недостатньо і потребують удосконалення в контексті професійної діяльності [1]. В результаті проведеного ними аналізу потреб з'ясувалося, що для успішного здійснення англійськомовного спілкування в технічній сфері, фахівцям необхідно вдосконалити свої навички та вміння насамперед у розумінні мови на слух, говорінні та письмі. Таким чином було проведене коригування та оптимізація курсу ЕТС (English for Technical Communication).

Велика увага вмінню спілкуватися на різних рівнях (в т.ч. і міжкультурному) приділяється не тільки в наукових дослідженнях, а й у вже існуючих нормативних документах. Так, наприклад, Рада Інженерів Великобританії розробила «Стандарт професійних компетенцій інженерів». Серед компетенцій, що були розглянуті, виділяється «ефективне використання комунікативних та міжособистісних умінь у спілкуванні» [2]. На практиці наявність цих умінь має виражатися в «здібності вести обговорення; провести презентацію; узагальнити прочитане; написати різні види документів» [2]. Крім того, в розглянутому стандарті описані правила поведінки, яких повинні дотримуватися інженери. Серед інших - «ставитися до всіх людей справедливо, без упереджень, але з повагою та уникати реального або потенційного конфлікту інтересів» [2].

Вимоги до фахівців технічних спеціальностей постійно зростають, їм

приділяється багато уваги різними компетентними організаціями. Так, в останнє десятиліття під егідою ЮНЕСКО були розроблені вимоги до інженера XXI століття. Вони сформульовані фахівцями авторитетних міжнародних організацій EFNEA (The European Federation of National Engineering Associations) і ABET (Accreditation Board for Engineering and Technology), а також національними професійно-громадськими організаціями. Розглянемо приклади вимог, представлених в роботі Л.Гребньова, В.Кружаліна і Е.Попової, які свідчать про процес гуманізації технічної освіти:

1. Стійке, усвідомлене і позитивне ставлення до своєї професії, обраної сфери діяльності, прагнення до постійного особистісного та професійного вдосконалення і розвитку свого інтелектуального потенціалу;
2. Висока професійна компетентність, володіння всією сукупністю необхідних у трудовій діяльності фундаментальних і спеціальних знань і практичних навичок;
3. Творчий підхід до вирішення професійних завдань, вміння орієнтуватися в нестандартних умовах і позаштатних ситуаціях, аналізувати виникаючі проблеми, самостійно розробляти і реалізовувати план необхідних дій;
4. Висока комунікативна готовність до роботи в професійному та соціальному середовищі[3].

Аналізуючи перераховані вище вимоги, стає очевидним, що при підготовці фахівців технічних спеціальностей особливу увагу необхідно приділяти навчанню професійно-орієнтованого спілкування.

В даний час вимоги, запропоновані майбутнім спеціалістам у різних країнах, практично не відрізняються між собою. Представники промисловості, бізнесу та освіти в один голос заявляють, що професіонал на сучасному етапі - це не тільки вузький фахівець у своїй галузі, але й ініціативна особистість, яка вміє працювати в команді та готова до постійного розвитку. Так, у доповіді представників Промислової Федерації Швеції говориться, що «промисловість потребує великої кількості добре освічених вчених та інженерів. Однак, кількість - це не найголовніше, набагато важливіше - наявність у фахівців компетенції, які необхідно розглядати з різних позицій. З одного боку, чудові наукові знання необхідні, але цього недостатньо. Без соціальних компетенцій та інших здібностей не обійтись. Вміння співпрацювати, креативність, відповідальність - це ті вимоги, які є життєво важливими на сучасному етапі. Безперервний особистий розвиток також необхідний для професіоналів»[4]. Серед вищезазначених соціальних компетенцій виділяються вміння співпрацювати, комунікативні вміння, високий рівень володіння мовою і культурою.

Отже, все вищесказане неспростовно доводить необхідність готувати фахівців не тільки зі знанням англійської мови як системи, але і з готовністю здійснювати професійне міжкультурне спілкування. Однак, існує ряд проблем, що перешкоджають виконанню цього завдання. Основна проблема, з якою стикаються і викладачі, і студенти в процесі навчання іноземної мови в технічному вузі - це невідповідність високих вимог, закладених в основному нормативному документі - «Програмно-методичне забезпечення системи різнорівневої підготовки з іноземних мов у вузах немовних спеціальностей».

Реалізація виховного потенціалу іноземної мови проявляється в готовності фахівців сприяти налагодженню міжкультурних і наукових зв'язків, представляти свою країну на міжнародних конференціях і симпозіумах, ставитися з повагою до духовних цінностей інших країн і народів». Тут очевидна ще одна проблема - невідповідність вимог у різних нормативних документах в рамках одного напрямку. Так, у державному освітньому стандарті вищої професійної освіти з технічних спеціальностей (наприклад, кваліфікації геолог) зміст освіти стосовно сфери міжкультурного спілкування обмежується культурою і традиціями країн досліджуваної мови та правилами мовного етикету. Можна зробити висновок, що стандарт застарів, оскільки не враховує практичну мету навчання іноземним мовам. Роль англійської мови необхідно

враховувати і знайомитися з культурою не тільки англomовних країн, а й тих країн, де високо розвинена виробнича та наукова сфери, в якій спеціалізуються студенти, оскільки, швидше за все, їм доведеться спілкуватися з фахівцями саме з цих країн.

Не можна не погодитися з С.Г.Тер-Мінасовою, яка вважає, що «традиційне викладання іноземних мов зводилося в нашій країні до читання текстів»[5]. Необхідно зауважити, що іноземна мова завжди виступала невід'ємним компонентом професійної підготовки студента-лінгвіста, однак, в процесі навчання реалізовувалася, в основному, тільки одна функція - інформативна, і то в обмеженому вигляді, оскільки «з чотирьох умінь володіння мовою (читання, письмо, говоріння, розуміння на слух) розвивалося тільки одне, пасивне, орієнтоване на «впізнавання - читання»[5].

Резюмуючи все вищесказане, необхідно підкреслити, що в сучасному соціально-політичному, економічному та соціокультурному контексті розвитку України є всі підстави розглядати володіння англійською мовою як необхідна умова професійної діяльності значного числа випускників технічних вузів, які є потенційними учасниками міжкультурного професійного спілкування, що значно підвищує вимоги до навчання саме цьому виду діяльності. Таким чином, незважаючи на існуючі проблеми іншомовної підготовки фахівців технічного профілю, є всі підстави для її модернізації та вдосконалення на основі зближення ринку праці та вищої школи.

Перелік посилань

1. Duan, Ping, Gu, Weiping Teaching Trial and Analysis of English for Technical Communication. Asian EFL journal. – Vol.6 Issue 1 Article 5, 2004.
2. Engineering Technician Standard. Engineering Council UK, London, 2005, 14p.
3. Modeer, Camilla. Federation of Swedish Industries, Stockholm. Competence demands for today and tomorrow: quality progress through interaction with industry. DSTI/STP/TIP(99)2/FINAL, 1999.
4. Тер-Минасова, С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Изд-во МГУ, 2004. – 352с.

Кузь Т. Г., студентка групи ПВШ мв-14

Науковий керівник: Шабанова Ю.О., професор кафедри філософії

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

Формування особистості викладача в сучасних умовах

Усе починається з освіти, а в ній все – з викладача. Він повинен прагнути втілити в собі якості ідеального педагога, постійно працювати над самовдосконаленням, спрямовувати навчально-виховну діяльність в русло інтелектуального посилення нації, формувати нову генерацію свідомих громадян України. Своїм ставленням до змісту навчального матеріалу, методикою викладання, вимогливістю, стилем спілкування зі студентами викладач закладає основи професіоналізму майбутніх фахівців.

Життя змінюється стрімко. Змінюється побут людей, підростає покоління, ставлення до науки, змінюються міжособистісні стосунки, змінилися й самі підходи до виховання. Головна роль у цьому відводиться викладачу. Але той, кому дається таке право, сам повинен відповідати морально-етичним нормам. Кодекс честі викладача повинен розкрити ці моральні якості. Жодна професія не вимагає такої самовідданості, як професія педагога. Навчати й учитися самому.

Що являє собою кодекс?

Кодекс (лат. *codex* – книга) – сукупність законів у якій-небудь галузі права.

Кодекс честі – сукупність правил поведінки, звичок, переконань і таке інше.

Чесць – поняття моральної свідомості й категорія етики, що включає в себе моменти усвідомлення індивідом свого суспільного значення й визнання цього значення з боку суспільства.

Являючись формою прояву відношення індивіда до самого себе, а також відношення суспільства до індивіда, честь, як і гідність, відповідним чином регулює поведінку людини і ставлення до неї з боку оточуючих.

Частина 1. Загальні положення

1. Виконання кодексу розповсюджується на викладачів вищої школи та адміністрацію ВНЗ.

2. Виконання кодексу можна домогтися:

- шляхом розповсюдження перерахованих норм моралі серед викладачів та студентів, майбутніх викладачів;
- шляхом самоосвіти, самодисципліни, значимої мотивації.

Частина 2. Вимоги до викладачів та студентів, майбутніх викладачів

- викладачем може бути людина, яка не скоїла негідних високої моралі вчинків;
- на вільні посади приймаються кандидати, які пройшли конкурсний відбір у відповідному навчальному закладі;
- дотримуйтеся педагогічного такту, це показник культури викладача;
- проявляйте навчальну вимогливість і піклувальне ставлення до студентів, з повагою ставтеся до їхнього особистісного достоїнства;
- сприймайте студента таким, яким він є, у постійному розвитку;
- долайте проблеми етичними засобами;
- не порівнюйте студентів один з одним, порівнюйте тільки результати їхньої праці;
- визнавайте їхнє право на помилку і не засуджуйте за неї;
- не принижуйте себе і гідності студента;
- надавайте свободу вибору студентам через самовизначеність у прийнятті рішення;
- умійте зберігати таємниці, які довірили вам студенти;
- будьте терплячими, готовими прийти на допомогу студенту, який чекає її від вас, ставтеся до нього як до свого колеги;
- дотримуйтеся здорового способу життя, моральної чистоти та безкорисливості;
- дотримуйтеся культури дискусій;

- ніколи не гарячкуйте, поважайте думку студента навіть тоді, коли вона не співпадає з вашою;
- керуйтеся золотим правилом: «Чого в сторонніх не любиш, того сам не роби!»;
- виховуйте своїх студентів гідними громадянами та патріотами України;
- учіться бачити в собі недоліки і прощати їх іншим;
- діліться своєю педагогічною майстерністю, бо "не збідніє рука, що дає";
- умійте радіти успіхам своїх колег;
- прагніть до професійної майстерності;
- учіть щастю краси, щастю знання, щастю любові, щастю злиття з Вищим.

Частина 3. Права та обов'язки викладача

Права та обов'язки передбачені нормами моралі.

1. Права викладача

- право на свободу совісті та інформації;
- право на свободу висловлювання власних поглядів у рамках моралі;
- право на захист професійної честі та достоїнства;
- право на підвищення кваліфікації.

2. Обов'язки викладача (основні моральні якості):

- бути чесним і порядним;
- уникати всього того, що підриває авторитет;
- бачити в кожному студенті особистість;
- уміти включати громадські інтереси у свої власні;
- бути гуманістом та патріотом;
- проявляти інтерес до інших людей, бути готовим допомогти їм;
- виховувати в собі доброту, сердечність, вдячність вимогливість;
- мати почуття власної гідності;
- з повагою ставитися до студентів, батьків, колег;
- удосконалювати свою педагогічну майстерність.

Частина 4. Мотиви реалізації кодексу

- бажання принести користь суспільству;
- прагнення виростити із студента справжнього спеціаліста;
- звичка працювати добросовісно;
- інтерес до творчості та новизни, бажання викликати інтерес до свого предмета;
- потреба в доброзичливій увазі до власних успіхів з боку адміністрації та колег;
- бажання бути в числі кращих педагогів;
- матеріальний інтерес.

Частина 5. Заключне положення

З метою реалізації цього кодексу варто створити викладацьку раду, яка буде виконувати такі функції:

- тактовно вказувати на порушення; попереджати; ставити на вид.

У народі кажуть, що письменник живе в своїх книжках, скульптор – у створених ним скульптурах, а вчитель – у думках і справах своїх учнів, саме тому ми повинні працювати так, щоб студенти з почуттям вдячності згадували, адже від нашої самовідданої праці, невичерпної енергії, громадської активності залежить майбутнє нашого народу, а копітка робота над собою дасть викладачеві змогу виробити власний індивідуальний стиль педагогічної діяльності як ознаку творчого рівня педагогічної майстерності.

Кузь Т. Г., студентка групи ПВШ мв-14

Науковий керівник: Шабанова Ю.О., професор кафедри філософії

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

Авторитет викладача вищого навчального закладу

Постать викладача ВНЗ, його професійна компетентність, імідж, престиж, авторитет сьогодні набувають надзвичайно важливого значення в контексті соціального вмотивування принципу інноватизації сучасного суспільства. Воно потребує не вузьких спеціалістів – носіїв окремих виробничих функцій, а всебічно розвинених соціально активних особистостей, які мають фундаментальну наукову освіту, багату внутрішню культуру. Не дивлячись на те, що для будь-якого кваліфікованого спеціаліста необхідні глибокі знання, для педагогічної діяльності особливо важливі професійно значущі особистісні якості. Відомо немало випадків, коли викладач ВНЗ, маючи достатній рівень професіоналізму, авторитетом не користується. Чому ж так відбувається? Насамперед, це залежить від його манери мислення, спілкування, прийняття рішень, адекватної оцінки ситуації, що виникла тощо. Одне з найважливіших значень у оцінці педагога має авторитет викладача. Авторитет викладача – це інтегральна характеристика його професійної, педагогічної та особистісної значущості в колективі, яка виявляється через взаємини з колегами та студентами і впливає на ефективність навчально-виховного процесу. Складовими авторитету є авторитет ролі та авторитет особистості, однак, слід зазначити, що в умовах трансформації суспільства, переважає авторитет особистості. Але основою авторитету є, безумовно, довіра. А довіряти молода людина може тому, хто щирий, толерантний.

За сучасних умов для кожного викладача є можливість стати носієм авторитету. Важливу роль має відіграти власний, особистісний потенціал конкретної людини: спосіб мислення, особистісне сприймання суспільних вимог і нормотворень, стиль поведінки, воля, обов'язок, інтерес, бажання тощо.

Ще в працях Платона, Арістотеля, у доктрині конфуціанства проглядається природа авторитетних відносин. Перший досвід наукового підходу до суті авторитету знаходимо у творах німецьких учених Г.В.Гегеля, Ф.Ніцше, Ф.Енгельса, М.Вебера, Г.-Х.Гадамера, М.Шелера, Ю.Хабермаса та ін.

Пошуком авторитетних форм соціальних відносин займалися і наші вітчизняні вчені Г. Сковорода, В.Антонович, М. Драгоманов, М. Грушевський, М. Хвильовий, В. Липинський, Д. Донцов, І. Лисяк-Рудницький та ін.

Авторитет педагога викладача вищої школи становить особливий і єдино можливий простір морально-практичних вчинків індивіда, де він є відповідальним чи безвідповідальним.

Наука вирізняє такі суб'єкти авторитету як особистість, соціальна група, організація, партія, інституція, народ, нація, держава. З-поміж безособистісних суб'єктів авторитету виокремлюються ідея, погляд, переконання, цінність, традиція, професія, посада, влада і т.д. У педагогічній діяльності людина – основний, домінуючий суб'єкт авторитету.

Авторитет як соціальна якість і механізм взаємодії в навчально-виховному процесі створює підґрунтя для морального самовизначення, особистісного саморозвитку та самопрезентації свідомого студента.

Авторитет – це ознака, форма, результат соціальної взаємодії, це регулятор у соціумі, що є мотиватором і регулятором міжособистісних відносин. Тоді, що ж є передумовами зростання авторитету викладача вищого навчального закладу? До них належать:

- достойна державна оплата праці;
- зменшення педагогічного навантаження;

- реальні та продуктивні заходи щодо оздоровлення;
- розширення його інформаційної культури, світогляду, у тому числі й за фахом;
- створення умов для пристойного зовнішнього вигляду (консультації та послуги модельєрів, перукарів, візажистів тощо).

Однак, не слід забувати, що фундаментом авторитету є:

- самоосвіта, вивчення найкращого вітчизняного та зарубіжного досвіду, інформаційна культура;
- ознайомлення з існуючими і створення особистих новітніх технологій навчання та виховання студентів;
- участь у громадському, громадсько-політичному житті країни;
- оволодіння іноземною мовою, що дасть змогу широко знайомитися з матеріалами за фахом тощо.

Авторитетний викладач викликає в багатьох студентів бажання брати з нього приклад. Вони запозичують його думки, ставлення до праці і, навіть, деякі манери поведінки. Авторитетний викладач є також важливим чинником формування студентського колективу й виховання кожного студента. Коли викладач посправжньому авторитетний, будь-яка його сувора оцінка не принижує студента, а викликає в нього бажання усунути власні хиби, виправити помилки. Якщо висока оцінка чесно відпрацьована в авторитетного викладача, вона підвищує самооцінність студента, а отримані ним знання стають вагомішими. У авторитетного викладача й навчатися цікавіше. На думку студентів такий викладач має:

- високий загальний інтелектуальний рівень, широку ерудицію та глибокі знання своєї науки;
- підвищену інтелектуально-творчу, громадянську, політичну та інша активність;
- моральну культуру, інтелігентність, здібність до емоційного співробітництва;
- здатність брати на себе відповідальність, коли виникають якісь педагогічні проблеми;
- професійна чесність і людську совість.

Студенти бажають бачити свого викладача добрим і чуйним, справедливим у вимогах, об'єктивним у оцінюванні. Моральне виправдання високої вимогливості до них викладача вони приймають за умови, якщо він вимогливий до самого себе. Через недотримання цієї умови у студентів буває надмірно критичне ставлення до окремих викладачів, незрозуміння їхніх слабостей і хиб, неприйняття їхніх вимог. Себто, хибний авторитет викладача – це авторитет пригнічення, придушення, авторитет відстані й педантизму, авторитет резонансу й лібералізму, байдужості.

Такі ж риси, як нелюбов і озлобленість, невміння спілкуватися, нездатність будувати стосунки на основі взаємоповаги, безтактність, лінощі, безініціативність у роботі зі студентами цілком непридатні. Отже, щоб мати високий рівень авторитету, не слід боятися змінити себе, успіх визначається не стільки працелюбністю, скільки ефективністю роботи. Авторитет був і назавжди залишиться віддзеркаленням професіоналізму.

**Вишньова В.П., магістр, методист I категорії Міжгалузевого інституту
безперервної освіти**

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК ЯК НОВІТНІЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ

За роки інформатизації освіти накопичено досить багатий практичний досвід розробки комп'ютерних дидактичних засобів, зокрема електронних підручників, посібників тощо. Результати науково-дослідницької діяльності останнього десятиріччя з вивчення сутності, особливостей, функцій та місця електронних (за формою відтворення) дидактичних засобів у навчальному процесі, засад їхнього створення, вимог до них та критеріїв оцінювання надають можливість сформулювати основні положення та теоретико-методологічні засади розробки, створення і впровадження електронних навчальних видань, що відображено в роботах багатьох дослідників. Зокрема, ці питання розглядалися в роботах таких учених, як: В. Вембер, Л. Гризун, В. Лапінський, М. Левшин, В. Мадзігон, П. Полянський, С. Селеменєв та багатьох інших. Разом із тим, більшість дослідників відзначають відсутність єдиної дидактичної концепції проектування електронного підручника для вищої професійної освіти з урахуванням специфіки викладання дисциплін різних циклів підготовки фахівців [1].

Ефективність використання електронного посібника в навчальному процесі багато в чому визначається якістю професійної підготовки майбутніх фахівців, однією з важливих складових якої є вміння працювати з комп'ютерною технікою, вміння і навички перевіряти самостійно набуті знання. У сучасному суспільстві зростає попит на кваліфікованих спеціалістів, які зможуть грамотно працювати з інформацією. Проблема створення і використання електронних підручників привертає увагу багатьох дослідників: О. Алічева, В. Беспалько, П. Буга, В. Вуля, О. Виштак, В. Гасова, Ю. Запорожченко, В. Левіна, В. Ланкин, Н. Монастирьов, Ю. Сидоркіна, С. Христочевського, А.Циганенкотощо. Автори розглядали як позитивні, так і негативні його наслідки, зроблено оцінку педагогічного потенціалу електронного посібника у порівнянні зі звичайним паперовим підручником, а також виділені класи електронного посібника за рівнем їх опанування педагогічним потенціалом, інформаційно-комунікаційними технологіями, виконана класифікація засобів створення електронних підручників

Електронний підручник містить інформацію в усіх відомих на сьогодні форматах: текст, мова, фото, музика, відео, графіка, анімація, а також комбіновані інтерактивні складники віртуальної реальності. Залежно від форми навчання (лекція, семінар, тест, самостійна робота) сам хід заняття повинен бути відповідним чином адаптований для досягнення ефекту від використання такої допомоги, а саме допомога повинна підтримувати ті режими навчання, для яких його використовують. При правильному використанні електронний посібник може стати потужним інструментом для самостійного вивчення дисципліни. Збільшення питомої ваги електронного посібника не означає, що він покликаний замінити традиційний друкований посібник. Електронний посібник повинен доповнити структуру традиційного посібника навчальним матеріалом у більш зручному вигляді – за допомогою термінів, ключових понять, таблиць, мультимедійного ілюстративного матеріалу, тестів. Оптимальним шляхом використання електронного посібника є демонстрація інформації на екрані комп'ютера. При цьому досягається масштабне наочне уявлення навчальної інформації. Така форма організації роботи може максимально реалізувати можливості мультимедіа. Це можливість об'єднання інформації, представленої в різних форматах (текст, звук, відео); підвищення ефективності навчання; змога самостійно опанувати навчальний

матеріал; поєднання з телекомунікаційними технологіями, що значною мірою урізноманітнить форму подання навчального матеріалу. Контроль знань після вивчення кожного розділу може здійснюватися різними способами (за допомогою тестів, контрольних питань і т.п.). У залежності від того, наскільки користувач засвоїв матеріал, можна при необхідності повторити вивчений розділ, чи відкоригувати змінити методику навчання. При низьких результатах можливе з'ясування думки самого користувача про причини поганого засвоєння матеріалу.

До переваг використання електронних посібників під час виконання практичних завдань можна віднести і те, що якщо під час виконання завдання студенту знадобиться звернутися до лекційного матеріалу, то він може з легкістю знайти ту лекцію, яка йому потрібна була; всі переходи повинні бути передбачені, в тому числі і на логічно пов'язані теми. Якщо передбачається виключно самостійна робота (без теоретичного матеріалу), то у викладача може бути передбачена можливість відключення доступу студентів до лекційних матеріалів.

Електронні посібники і підручники, безумовно, покращують рівень і якісь отриманих знань, з подальшим заохоченням до вдосконалення власних умінь і навичок, заощаджують аудиторний час. Фронтальна робота за допомогою електронного підручника, крім навчального заняття, продовжуватиметься і під час виконання домашньої чи самостійної роботи, узагальнення чи повторення навчального матеріалу, роботи з додатковим матеріалом. Використання електронного підручника не тільки заощадить час викладачеві під час підготовки до занять, а й ефективно вплине на працездатність студентів під час опрацювання теоретичного матеріалу.

Незважаючи на всі переваги, які вносить у навчальний процес використання електронних навчальних посібників, слід враховувати, що електронні посібники є лише допоміжним інструментом, котрі доповнюють, а не замінюють викладача [2].

Насьогодні сучасний електронний підручник виконує ряд функцій: допомагає студентам у професійній підготовці засобами мультимедіа, покращує їх рівень підготовки, сприяє постійному оновленню форм і методів використання електронного підручника в навчальному процесі шляхом візуалізації і обробки результатів.

Перелік посилань

1. Клименко О.І. Місце засобів педагогічної діагностики в структурі електронного підручника: теоретичні засади застосування. [Ел. ресурс]. - Режим доступу: enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/5868/1/Klymenko%20O..pdf
2. Тверезовська Н.Т., Голуб І.Л. Електронний навчальний посібник: стан і перспективи розвитку. [Ел. ресурс]. - Режим доступу : <http://elibrary.nubip.edu.ua/6990/1/gil.pdf>

Вишньова В.П., магістр, методист Міжгалузевого інституту безперервної освіти,
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)
Раціна Т.В., методист Міжгалузевого інституту безперервної освіти
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ВІДКРИТА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сучасне суспільство початку третього тисячоліття має низку особливостей, до яких насамперед слід віднести підвищення значення інтелектуальної праці із застосуванням інформаційно-комунікативних технологій, поширення мережових форм спілкування, глобалізацію економіки, політики, культури, мистецтва та освіти. Яскравим виразом процесу інформатизації та глобалізації освіти є відкрита освіта як найважливіша характеристика випереджаючого розвитку суспільства [1].

Відкрита освіта – явище, що набуло значного розвитку протягом останнього десятиліття. Її значний потенціал щодо якісного оновлення освітньої сфери й еволюції суспільства пояснює активізацію наукового інтересу до предмета дослідження. Так, окремі характеристики відкритої освіти представлено в роботах Р. Бужикова, Л. Виноградова, О. Висоцької, Б. Шуневича. Встановленню її ролі в суспільному розвитку присвячено наукові праці О. Захарова, І. Колеснікової, А. Хуторського та ін. Окреслення основних завдань розвитку відкритої освіти подано в дослідженнях В. Моїсеєва та Ж. Чупахіної. Проте феномен відкритої освіти залишається мало представленим у сучасній науково-педагогічній літературі й потребує подальшого вивчення.

Концепція відкритої освіти передбачає інтеграцію всіх способів засвоєння людиною світу; розвиток і включення в процеси синергетичних понять про відкритість світу, цілісності та взаємозв'язку людини, природи й суспільства; вільне користування різноманітними інформаційними системами, які відіграють таку саму роль у навчально-виховному процесі, як і безпосередній навчальний процес; особистісна спрямованість процесу навчання; розвиток інформаційної культури; зміну ролі викладача.

Таким чином, сутнісними характеристиками відкритої освіти є: доступність (можливість доступу до освіти різних соціальних груп); гнучкість (здатність слухачів навчатись у зручний час та у зручному місті); модульність (можливість сформувати індивідуальну навчальну програму, яка складається з набору незалежних курсів-модулів); паралельність (здійснення навчання одночасно з професійною діяльністю, без відриву від виробництва або іншого виду діяльності); економічність (економія витрат матеріальних, фінансових і людських ресурсів засобами використання технологій відкритої освіти); соціальна рівність (реалізація ідей соціальної рівності в освіті через отримання рівного доступу до її здобуття); інтернаціональність (можливість одержати освіту в навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни та надавати освітні послуги іноземним громадянам і співвітчизникам, які проживають за кордоном); координованість (упровадження посади наставника-консультанта й уведення функції координатора навчального процесу).

Важливими чинниками розвитку відкритої освіти виступають процеси інтеграції, демократизації та інформатизації суспільства. Відкрита освіта виступає змістовою складовою глобальної освіти й пов'язана, передусім, з побудовою мережових форм освітнього простору, застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, дистанційних форм навчання, опануванням відповідних умінь, навичок і компетентностей. Дистанційна структура навчання значно розширює навчальні можливості через уведення інноваційних форм, засобів навчання, розширення

контингенту споживачів освітніх послуг. Зокрема, відкрита освіта надає можливість отримувати знання таким категоріям, як особи з обмеженими фізичними можливостями, люди, які не мають часу для перебування у ВНЗ, але бажають набути додаткових знань тощо. Відкрита освіта забезпечує гнучкий доступ до освітніх послуг з урахуванням географічних, соціальних і часових обмежень конкретних суб'єктів навчання, коли кожний може вчитися у зручній для нього час та у зручному місці. Особливо важливою є відкрита освіта як реалізація принципу навчання протягом усього життя. Для освіти дорослих, особливо в межах післядипломної педагогічної освіти, цей принцип розкривається в контексті настанови «навчатися, щоб навчати».

Отже, в процесі дослідження було визначено, що відкрита освіта набула значного розвитку в результаті суттєвих змін у суспільстві, а саме процесів інтеграції, демократизації та інформатизації суспільства. Відкрита освіта, головними характеристиками якої є доступність, гнучкість, паралельність, модульність, економічність, інтернаціональність і координованість надає можливість кожній людині отримувати освіту незалежно від місця проживання, віку, національності, фізичного стану за допомогою застосування новітніх технологій навчання [2].

Насьогодні елементи відкритої освіти забезпечують не лише доступ до цифрового контенту, але й сприяють вдосконаленню системи управління освітою та контролю її якості. Поступальне впровадження елементів відкритої освіти в традиційну освітню практику; удосконалення системи управління освітою і контролю її якості; розробка й впровадження в навчальний процес методів і засобів відкритого навчання в сучасному науковому світі є провідними тенденціями розвитку відкритої освіти.

Перелік посилань

1. Висоцька О.Є Відкрита освіта як чинник випереджаючого розвитку суспільства. [Ел. ресурс]. - Режим доступу до журналу: virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf1/Vysocka.pdf.
2. Коржилова О.Ю. Відкрита освіта як глобальна освітня система: стан та розвиток [Ел. ресурс]. - Режим доступу: rbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe.

Раціна Т.В., методист I категорії Міжгалузевого інституту безперервної освіти
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ

Наукові інновації, що просувають уперед прогрес, охоплюють всі області людських знань. Розрізняють соціально-економічні, організаційно-управлінські, техніко-технологічні інновації. Однією з різновидів соціальних інновацій є педагогічні інновації.

Педагогічна інновація - це нововведення в області педагогіки, цілеспрямована прогресивна зміна, що вносить в освітнє середовище стабільні елементи (нововведення), що поліпшують характеристики, як окремих її компонентів, так і самої освітньої системи в цілому. Педагогічні інновації можуть здійснюватися як за рахунок власних ресурсів освітньої системи (інтенсивний шлях розвитку), так і за рахунок залучення додаткових потужностей (інвестицій) - нових засобів, устаткування, технологій, капітальних вкладень і т.п. (екстенсивний шлях розвитку). З'єднання інтенсивного й екстенсивного шляхів розвитку педагогічних систем дозволяє здійснювати так названі "інтегровані інновації", які будуються на стику різнопланових, різнорівневих педагогічних підсистем й їхніх компонентів [2].

Основними напрямками й об'єктами інноваційних перетворень у педагогіці є:

- розробка концепцій і стратегій розвитку освітніх установ;
- відновлення змісту утворення; зміна й розробка нових технологій навчання й виховання;
- удосконалювання керування освітніми установами й системою утворення в цілому;
- поліпшення підготовки педагогічних кадрів і підвищення їхньої кваліфікації;
- проектування нових моделей освітнього процесу [1].

Інновації можуть здійснюватися на різних рівнях. До вищого рівня ставляться інновації, що зачіпають всю педагогічну систему. Прогресивні нововведення виникають на науковій основі й сприяють просуванню практики вперед. У педагогічній науці виник принципово новий і важливий напрямок - теорія новацій й інноваційних процесів.

Педагогічні інновації здійснюються за певним алгоритмом. Виділяють десять етапів розробки та впровадження освітніх нововведень:

1. Розробка критеріального апарата й вимірників стану педагогічної системи. На цьому етапі потрібно виявити потребу в нововведеннях.
2. Всебічна перевірка й оцінка якості педагогічної системи для визначення необхідності її реформування за допомогою спеціального інструментарію.
3. Пошуки зразків педагогічних рішень, які носять випереджальний характер і можуть бути використані для моделювання нововведень.
4. Всебічний аналіз наукових розробок, що містять творче рішення актуальних проблем (може бути корисна інформація з Інтернету).
5. Проектування інноваційної моделі педагогічної системи в цілому або її частина. Створюється проект нововведення з конкретними заданими властивостями, що відрізняються від традиційних варіантів.
6. Виконавська інтеграція реформи. На цьому етапі необхідно персоналізувати завдання, визначити відповідальних, засоби рішення завдань, установити форми контролю.

7. Пророблення практичного здійснення відомого закону зміни праці. Перед впровадженням у практику нововведення необхідно точно розрахувати його практичну значимість й ефективність.

8. Побудова, безпосередньо самого, алгоритму впровадження нововведень. У педагогіці розроблені подібні узагальнені алгоритми. У них є такі дії, як аналіз практики для пошуку ділянок, що підлягають відновленню або заміні, моделювання нововведення на основі аналізу досвіду й даних наук, розробка програми експерименту, моніторинг його результатів, впровадження, підсумковий контроль.

9. Введення в професійну лексику нових понять.

10. Захист педагогічної інновації від псевдоноваторів [1,2].

Таким чином наслідком постійного розвитку, удосконалювання методів педагогіки стали інноваційні технології, тобто технології, завдяки яким відбувається інтегрований процес нових ідей в освіті, зокрема у вищій освіті.

Перелік посилань

1. Андреев В. И. Педагогика: Учебный курс для творческого саморазвития [Текст] / В. И. Андреев – Казань, 2010. – 78с.
2. Лазарев В. С. Педагогическая инноватика: объект, предмет и основные понятия [Текст] / В. С. Лазарев, Б. П. Мартиросян // Периодическое издание. – 2011. – № 4. С 12–14.

Medvedovskaya T.P.

Ph.D. in education, Deputy Director Interbranch Institute of Continuing Education
(State higher education institutions «National Mining University», Dnipropetrovsk, Ukraine)

ONLINE UNIVERSITY AND TRADITIONAL UNIVERSITY: OPPORTUNITIES AND PECULIARITIES

Traditional universities that offer courses in physical classrooms and online universities have the same goal: provide students with an educational experience that enables them to grow in their chosen field and eventually take a degree. But although their purpose is the same, both possess significant differences in the approach [2]. Online learning definitely has its upside, especially for those students who cannot afford the time.

One of the definitions of e-learning is the following one: “E-Learning is the delivery of content via all electronic media, including the Internet, intranets, extranets, satellite, broadcast, video, interactive TV and CD-ROM. E-learning encompasses all learning undertaken, whether formal or informal, through electronic delivery” [1, p. 104].

Advantages of Online Learning:

- no pre-defined class schedule;
- lower tuition;
- ability to engage online with classmates around the country (and the world).

Disadvantages of Online Learning:

- direct contact with instructions and classmates, providing learning through immediate feedback;
- textbooks and supplemental materials that are believed to be more beneficial when consuming large amounts of content;
- participation of the students;
- potential for networking and social interaction with other classmates [2].

E-learning is emerging as an important component of higher education because it provides opportunities for those who are unable to attend the university. It also helps to generate ideas, encourage class sharing and allows more time for discussion [1, p. 105].

Higher education requires considerable background and planning to select the university that will best meet student’s specific needs. Different universities vary wildly in the value they offer with respect to their online courses. So when trying to determine which one is right for the student, it is important to know that the main difference between the two is in the curriculum and how it is presented [2]. In fact, this is often cited as the primary difference between online universities and courses offered in traditional classrooms, in R. May’s opinion. And depending on the university, the difference can be vast. All lectures, exams, quizzes are completed online, with course materials delivered via websites, electronic textbooks and streaming lectures, typically provided in an on-demand format.

Despite the advantages e-learning offers, there are also criticisms leveled on it. Some scholars point out that the quality of learning in an e-learning environment is sometimes sacrificed. Uniqueness and personal identity is lost due to the existence of the computer between the student and trainer in the learning relationship [1, p. 105].

In addition, many universities and colleges are rushing to market with online courses in an attempt to capture this rapidly-growing segment, and are providing versions of their courses that – though technically still providing the same information – do not fulfill the requirements for accreditation [2]. Thus, when signing up for an online university, students have to make sure the curriculum is accredited.

References

1. Hanofizadeh P. Recommendations for promoting E-learning in higher education institutions: A case study of Iran [Text] / Hanofizadeh P. // Higher education policy. –2011. – Vol. 24. – P. 103-126.
2. May R. Traditional vs. Online Universities – What’s the Difference? [Text] / Ryan May [Electronic source]. Access to the source: <http://www.businessdictionary.com/article/649/traditional-vs-online-universities-whats-the-difference/>

**Раціна Т.В., методист I категорії Міжгалузевого інституту безперервної освіти,
Вишньова В.П., магістр, методист Міжгалузевого інституту безперервної освіти**
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

МОНІТОРИНГ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Отримання якісної освіти багато в чому визначає затребуваність фахівця на ринку праці, його конкурентоспроможність в соціально-економічних умовах, які швидко змінюються. Якість освіти має визначальне значення для побудови особистої професійної траєкторії розвитку фахівця. Впроваджуючи нові знання і технології в освітню діяльність, педагогічні працівники першочергово потребують знань про інноваційні процеси, освітні інновації та навички практичного застосування новітніх технологій, іншими словами, відповідної підготовки та інформаційної підтримки учасників інноваційних процесів, яку забезпечують вищі навчальні заклади системи підвищення кваліфікації.

Важливу роль у реалізації інноваційних освітніх технологій в системі підвищення кваліфікації повинна займати система управління і контролю якістю цього процесу. Одним із затребуваних методів отримання інформації про стан та якість освітнього процесу є моніторинг. В даний час спостерігається невідповідність рівня підготовки педагогів сучасним вимогам. Це дозволяє стверджувати, що одним із пріоритетних напрямків розвитку педагогічної освіти має стати вдосконалення професійної компетентності викладачів, яка дозволить підвищити ефективність процесу навчання і виховання. Особистість викладача, його професійна компетентність і соціальна зрілість на сьогоднішній день виявляються найбільш важливими умовами забезпечення ефективності процесу навчання і виховання.

В даний час актуальним є пошук таких форм підвищення кваліфікації та їх поєднань, які в максимальній мірі сприятимуть становленню ключових компетенцій викладачів:

- оволодіння комунікативною діяльністю по само- та взаємодопомоги в суспільному житті (комунікативна компетенція);
- оволодіння навичками дослідницької діяльності (пошуково-дослідницька компетенція);
- оволодіння способами складання проектів і програм (проектувальних і програмна компетенція);
- компетенції інформаційних технологій та інші [1].

Всі названі об'єкти вимірювання якості в системі підвищення кваліфікації можуть бути досліджені лише при використанні технології моніторингу, як засобу відстеження та управління всіма параметрами якості підвищення кваліфікації.

Моніторинг процесу розвитку професійної компетентності викладача в системі підвищення кваліфікації структурно включає наступний комплекс параметрів:

1. Мотиваційно-ціннісний параметр (дозволяє судити про ставлення викладача до засвоєння нових знань, готовності до навчання та професійно-особистісному розвитку).
2. Когнітивно-праксеологічний параметр (відображає рівень розвитку професійних компетентностей викладача, що визначаються на початку курсової підготовки).
3. Емоційно-процесуальний параметр (показує рівень задоволеності слухачів курсів організаційно-педагогічними умовами процесу навчання, змістом занять,

відповідністю змісту та організації курсів в цілому професійним потребам та інтересам викладача).

4. Когнітивно-інтегративний параметр (рівень професійних компетентностей, що формується в результаті приросту знань і умінь у процесі підвищення кваліфікації (на виході) [1].

Визнаючи необхідність вимірювання якості всіх наведених параметрів, слід зазначити, що множинність параметрів оцінки визначає різноманіття об'єктів і цілей оцінки, при цьому результати діяльності установ системи підвищення кваліфікації можуть бути оцінені різними суб'єктами за різними критеріями і в різних вимірах.

Тому вважаємо, що для вимірювання кожного параметра може бути запропонована своя модель моніторингу. В рамках дослідження необхідно розробити технологію моніторингової оцінки якості курсової підготовки, що включає в себе лише ті параметри, які визначають якість підвищення кваліфікації; реально оцінюють в існуючих умовах і ті параметри, на які можливо впливати, враховуючи отриману в ході моніторингу інформацію.

Під якістю курсової підготовки, за аналогією з визначенням якості освіти в системі підвищення кваліфікації, представляється можливим розуміти відповідність освітніх результатів потребам учасників педагогічного процесу, соціуму і держави [2].

На основі вивченого теоретичного матеріалу виділені умови організації моніторингу якості курсової підготовки в системі підвищення кваліфікації:

- результати моніторингу повинні бути не самоціллю, а засобом системи управління якістю;

- при організації моніторингу необхідно враховувати особистість учня, як мету, суб'єкт та результат;

- технологія моніторингу повинна бути побудована на співвіднесенні отриманих результатів з раніше розробленою системою показників і критеріїв;

- оцінка ефективності повинна включати не тільки думку слухачів курсів, але і відстрочений результат [2].

Таким чином, моніторинг якості курсової підготовки в системі підвищення кваліфікації розуміється як сучасна освітня технологія, що включає в себе системну сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів використовуваних для досягнення педагогічних цілей.

Перелік посилань

1. Мозгарев Л. В. Структура качества повышения квалификации работников образования [Текст] / Л. В. Мозгарев // Педагогика. – 2004. – № 10. С.46–54.
2. Лихашерстная Ю.О. Эффективность образовательной деятельности ИНПО [Текст] / Ю. О. Лихашерстная // Наука и школа. – 2009. – № 2. С.12–18.

Медведовська Т.П., к.пед.н., заступник директора Міжгалузевого інституту безперервної освіти
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ: ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ

Для сучасної цивілізації є основним розвиток освіти, науки і культури, розширення інтеграційних процесів у духовному житті людини і суспільства. Основою національної освіти як соціокультурного феномена є гуманізація і демократизація, які створюють домінуючі імперативи сучасної гуманістичної тріади людина – освіта – культура. Нині постає завдання формувати у системі освіти і поза нею людину, здатну успішно функціонувати в умовах постійних змін. Йдеться, по суті, про людину з інноваційним типом мислення, культури і поведінки [1, с. 91].

Аналіз науково-педагогічної літератури та результатів досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених свідчить про те, що суспільство потребує запровадження інноваційних аспектів у професійній підготовці фахівців, які полягають у забезпеченні культурного і духовного розвитку особистості.

Проблема інноваційних аспектів описана у працях В. Андрущенко, В. Кременя, Е. Лузік, Г. Чайки та ін. Отримані результати досліджень та аналіз публікацій свідчать про те, що деякі ракурси питання інноваційних аспектів у професійній підготовці є надзвичайно важливими.

Проблема якості освіти – це нагальна проблема сучасного суспільства, тому виховання творчо мислячої, ініціативної особистості передбачає передусім перебудову всієї системи освіти. Це стосується переважно традиційно усталених форм її розвитку, в основу яких як головну мету покладено набуття знань, умінь та навичок. Нині на передній план висувається й актуалізується створення структури, в якій і завдяки якій стане можливою реалізація принципів розвитку такого змісту освіти, що водночас із набуттям знань, умінь та навичок сприяв би формуванню творчої особистості, багатой інтелектуально, духовно [2, с. 290].

Нові професійні стандарти та нормативи розглядають майбутнього фахівця у двох аспектах: суспільному, який характеризується професійністю, реалізацією цілей, дотриманням загальноприйнятих у суспільстві норм, виконанням обов'язків та особистісному, який «готує» майбутнього студента до здійснення професійної діяльності, відповідальності за свої дії, виконанні обов'язків.

Підвищення рівня відповідності вищої освіти вимогам сучасності й реалізації освітньої політики в галузі якості професійної підготовки можливе тільки з урахуванням трансляційної, селекційної та інноваційної функцій сучасної школи як соціального інституту: 1) реалізація трансляційної функції дає змогу здійснити передачу соціально-економічних цінностей, норм, потреб і мотивів поведінки з минулого в сучасне, із сучасного в майбутнє; 2) селекційна функція дозволяє вирішити проблему, пов'язану з відбором успадкованих цінностей і норм для тих, хто корисний для вирішення завдань наступних етапів розвитку суспільства; 3) інноваційна функція виявляється в оновленні соціальних цінностей і норм шляхом відпрацювання нових та використання прогресивних цінностей зі світового освітнього досвіду, адекватних соціально-історичним умовам України [1, с. 59–60].

Важливим аспектом у професійній підготовці студентів є формування комунікативної культури майбутнього фахівця, яка містить наступні складові: професійну підготовленість, психологічну підготовленість, організаторські здібності, педагогічні здібності.

Для майбутньої діяльності фахівець повинен володіти знаннями про національну, корпоративну та функціональну культуру. Розглянуті в статті аспекти не вичерпують всіх питань даної проблеми.

Сучасний спеціаліст повинен мати талант керівника, бути лідером, певною мірою дипломатом, володіти здібностями педагога, високими етичними якостями [3, с. 17].

Перелік посилань

1. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результат [Текст] / В.Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
2. Могильний А.П. Культура і особистість [Текст] / А.П. Могильний. – К.: Вища школа, 2002. – 303 с.
3. Чайка Г.Л. Культура ділового спілкування менеджера: Навчальний посібник [Текст] / Г.Л. Чайка. – К.: Знання, 2005. – 442 с.

Крижановська С.В., студентка групи ПВШмв-14

Науковий керівник: Пазиніч Ю.М., к.п.н., доцент кафедри філософії

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ВИВЧЕННЯ СТАНУ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Оптимізація процесу навчання передбачає вивчення стану системи, в якій відбувається навчальна діяльність і виявлення суперечностей між вимогами, цілями і можливостями системи, конкретизація цілей, перспектив майбутньої діяльності з метою подолання виявлених суперечностей;

Минуле. Існує кілька факторів, що свідчать - українська освіта перебуває на межі краху.

Згідно з опублікованими результатами Всесвітнього опитування Американського інституту громадської думки Дж. Геллапа про кількість задоволених системою освіти, в Україні воно становить лише 38%, тоді як у Білорусі-52, Російській Федерації-42, США-70, Німеччині-59% . Аналогічні результати показують соціологічні дослідження, проведені в Україні: більше половини українських громадян вважають, що якість освіти в Україні не відповідає вимогам. Про це переконливо свідчать дані зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО), яке здавали кращі випускники загальноосвітніх шкіл.[1].

Багато іноземців вважає, що якість української освіти знаходиться на слабкому рівні, і не хочуть вчитися в українських університетах. Студенти із зарубіжжя – це в основному громадяни Китаю, Туркменістану, В'єтнаму, Сирії, Йорданії, Марокко, Лівану, Ірану, Індії та деяких інших країн. Як видно – в цьому переліку немає учнів з країн Європи чи Америки.

До того ж український педагог поставлений в умови, коли він не може ефективно виконувати свої обов'язки – рівень заробітної плати не відповідає потребам нормального життя, трудової діяльності та професійного розвитку. Заробітна плата, яку отримують викладачі вищої школи, змушує їх або шукати іншу роботу, або ж додаткові заробітки, часто нехтуючи при цьому елементарними вимогами педагогічної етики та академічного середовища. За даними мережі Інтернет, функціонує не один десяток фірм, що продають дипломні, курсові, магістерські, кандидатські, докторські роботи. Виконавцями цих робіт є ті самі викладачі вищих навчальних закладів ...

Сьогодні. Новий закон про вищу освіту набрав чинності. Це вселяє надію: університети заживуть по-новому, і суспільство врешті-решт буде отримувати якісну вищу освіту. Однак що ми розуміємо під «якістю», як і чим вона вимірюється? Чи створено в нас національну систему забезпечення якості, якій можна довіряти? [2]

Протягом трьох років Міжнародний консорціум університетів, до якого входять вищі України, Фінляндії, Словаччини і Португалії, здійснює проект "Національна система якості і взаємної довіри в системі вищої освіти України" (TRUST). Проект реалізується в рамках програми Європейського Союзу з модернізації вищої освіти ТЕМПУС. На підсумковій конференції, присвяченій аналізу результатів проекту, було представлено досить цікаві погляди щодо того, яку ж саме систему забезпечення якості освіти маємо ми в Україні і що нам заважає мати кращу.

В Україні існує 803 навчальні заклади різних рівнів акредитації, з них 325 – III-IV рівня. Сформована мережа набагато перевищує фактичні потреби нашої системи вищої освіти. Якщо порівняти цю статистику зі статистикою інших зіставних за кількістю населення країн Європи, ситуація така: у Великобританії 96 таких державних навчальних закладів, у Франції-78, в Іспанії-67, в Італії-65, у Польщі-11. І тут закономірно постає питання про якість.

Президент Міжнародного фонду досліджень освітньої політики Тарас Фініков вважає, що розширення доступу та масовізація освіти призвели до зниження якості підготовки значної кількості абітурієнтів. Неможливо нормально здійснювати процес навчання якщо система освіти орієнтована на 15-17% випускників середньої школи і в якій нині вчиться 74-75%. Чимала частина тих, хто зараз навчається у вищій школі, є мало мотивованою, а частина – взагалі не мотивована. Істотна залежність наших інституцій від доходів, які формуються за рахунок платного навчання, майже виключає можливість скільки-небудь відповідального ставлення до того, щоб позбутися тієї частини, яка нездатна і не хоче вчитися".

Порівняння процедури забезпечення якості вищої освіти в Україні і в країнах-партнерах по ТЕМПУС-проекту виявило, що, формально, зовнішні ознаки й алгоритми – однакові, різниця лише в культурі застосування самих цих процедур.

Культура – це усталені способи поведінки в тій чи іншій ситуації (повага до закону, до суспільних правил). На думку учасників проекту TRUST, саме низька якість академічної культури учасників освітнього процесу є головною причиною низької якості освіти в Україні.

«Будь-які наші вчинки відповідають нашій системі цінностей. Система цінностей визначає долю всього.»

Багато науковців вважають, що кілька останніх років українська система освіти і її система цінностей свідомо нищилися згори й деградували. Але провина за це лежить на кожному з учасників освітнього процесу, навіть студентство, яке насправді є головним замовником системи освіти. «Нам би залік, нам би екзамен, нам би диплом...» – кажуть студенти. Далі підтягуються посереднички – підпишіть, поставте, зробіть. Це призводить до того, що ніхто не вникає у суть результатів роботи.

Жоден з наших університетів не оперує в повній мірі такими поняттями, як якість вищої освіти, стратегічне планування або вибудовування плану ефективного реформування, оптимізація навчального процесу. Крім того, ВНЗ відносяться з недовірою к тим органам, які оцінюють якість освіти, не розуміють критеріїв оцінювання.

Вищим навчальним закладам потрібен перехід від оцінки якості освіти до оцінки спроможності надавати цю освіту. Самооцінка навчального закладу виходить на передній план. При оцінюванні якості має враховуватися ефективність діяльності ВНЗ залежно від доступних ресурсів. Акредитація має засвідчувати відданість ВНЗ культурі якості, а також бути інструментом підвищення престижності ВНЗ, додатковою перевагою у змаганні за кращого студента й додаткові ресурси. Якість має винагороджуватися. Кожен ВНЗ повинен мати право розробляти унікальну стратегію розвитку і прозорі процедури забезпечення якості, вони можуть відрізнятися для різних ВНЗ – залежно від типу, профілю, обраної стратегії розвитку.

Учасники ТЕМПУС-проекту презентували власну розробку – Національний портал забезпечення якості вищої освіти TRUST. Він має допомагати освітянам відкрито ділитися власними досягненнями в освіті і науці, а суспільству – оцінити їх за обраною самим користувачем шкалою цінностей. Головне завдання порталу – довіра між усіма учасниками навчального процесу, яка буде впливати на якість освіти. Шлях до поліпшення якості освіти – це істотні структурні зміни з метою розширити участь суспільства у забезпеченні якості освіти.

Перелік посилань

1. http://gazeta.zn.ua/EDUCATION/kollaps_ukrainskogo_obrazovaniya.html
2. <http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/zona-samobmanu.html>
3. Закон України «Про вищу освіту»

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ МОДАЛЬНОСТІ АНГЛОМОВНИХ ІНСТРУКЦІЙ

Усі світові мови відрізняються за структурою, граматичним ладом та іншими параметрами, але поняття модальності існує у всіх мовах. Порівняння мов за лексико-граматичними структурами, з точки зору конфігурації і перетину галузей застосування надзвичайно важливо для їх вивчення. Оцінка ступеня достовірності подій у світі є однією з основних якостей існування людини, її активності та розуміння світу, і є критично важливою для виживання.

Модальність — явище багатоаспектне, і тому в лінгвістичній літературі висловлюються різноманітні думки з приводу сутності даного феномена.

Думки дослідників щодо статусу модальних дієслів відрізняються. Одні вважають їх допоміжними дієсловами, а інші наголошують на тому, що вони є самостійними, повнозначними дієсловами.

Універсальним способом вираження модальності є вираження модальності способами дієслова та власне граматичними конструкціями. Також модальні слова розрізняють за їх модальними відтінками, а саме за тим, що вони виражають. Вони показують ставлення особи, яка виконує дію, до самої дії, вираженої повнозначним дієсловом, або ставлення особи, яка говорить, до змісту сказаного. На сьогодні, актуальною є проблема перекладу модальних дієслів, зокрема тих, що мають семантичний відтінок повинності.

Як відомо, вже став традиційним поділ модальності на два типи: об'єктивну та суб'єктивну. Перша розуміється як відношення висловлення до позамовної дійсності, оформлене граматично, друга – як вираження ставлення того, хто говорить (пише) до того, що він повідомляє. Дослідники відзначають, що об'єктивна модальність є обов'язковою для будь-якого висловлення, суб'єктивна — факультативною.

Далеко неоднозначним є й таке класичне визначення суб'єктивної модальності, як вираження ставлення мовця до висловленої ним же думки. Адже, пристаючи до такого визначення, варто вважати, що когнітивна діяльність людини полягає в тому, що мовець на першому етапі висловлює первісні думки, які на другому етапі стають об'єктом «інквізиторських» самооцінок щодо їхньої вірогідності, справедливості, переконливості.

Структурна схема речення має такі граматичні особливості свого існування, які дозволяють позначити, що те, про що повідомляється, або реально здійснюється в часі (теперішньому, минулому або майбутньому; це план реальності або, що те саме, часової визначеності), або ж мислиться як можливе, бажане, таке, що повинно відбутися, або ж вимагається (це — план ірреальності або, що те саме, ча сової невизначеності). Значення часу і реальності / ірреальності злиті в єдине ціле; комплекс цих значень називається об'єктивно-модальними значеннями або об'єктивною модальністю.

Логічно погано вмотивованим є об'єднання об'єктивної і суб'єктивної модальності. У їх виділенні немає, хіба що крім поняття «відношення», будь-якої спільної логічної основи. Звертає на себе увагу й той факт, що об'єктивній модальності досить часто приписується властивість бути складником предикативності, тоді як суб'єктивна модальність залишається поза синтаксичною основою речення.

За формою в модальних слів не виокремлюється певна зовнішня ознака. Але дві інші ознаки, семантична та синтаксична, представлені достатньо чітко, що дозволяє багатьом лінгвістам виділяти їх в окрему частину мови. Семантичною ознакою модальних слів є їхнє значення суб'єктивного відношення до висловлення з

точки зору його достовірності, близькості, бажаності.

Виникають труднощі в перекладі як на лексичному, так і на граматичному рівні модальних слів, які найчастіше зустрічаються в інструкціях.

В англомовних інструкціях лексичними засобами модальності можуть бути композити та модальні слова. За допомогою лексичних засобів вираження модальності можна сформулювати більш чітку думку та вплинути на оцінку сказаного, що і є одним з основних завдань автора, та перекладача відповідно.

Труднощі під час перекладу пов'язані, по-перше, з недостатнім знанням мови оригіналу, по-друге, з недостатнім знанням суті предмета, по-третє, з недостатнім знанням мови, якою перекладають, або з відсутністю в цій мові готових відповідників для висловлення того, що вже було висловлено засобами мови оригіналу.

Незважаючи на значну роль освітнього фактора в засвоєнні рідної мови висувається дуже багато доказів того, що компоненти мовної структури не існують у свідомості мовця як знання закріплені в словниках і граматиках інформації про мовну систему. Кожен мовець має власні уявлення про значення того чи іншого слова, тієї чи іншої конструкції. Це уявлення має різний ступінь наближеності до загальнонаціональної абстрактної мовної системи. А тому між абстрактним поданням значення того чи іншого знака та поданням конкретним, реалізованим у мові, можуть існувати істотні відмінності. Таким чином, в основі психології мовленнєвої діяльності передусім лежить пригадування аналогій, пригадування досвіду використання тих чи інших слів або конструкцій. Це й робить семантику вжитих мовцем слів відмінною від поданої в словнику. Зрозуміти конкретне слово в сукупності його поняттєвого і смислового складників — це не тільки співвіднести його зі словником, а й зафіксувати відображені в ньому індивідуальні риси мовця: його знання, культурний досвід, психічні особливості тощо. Неважко помітити, що все сказане прямо корелює з поняттям «концепт» і зі сформованими методами його опису. Лексико-граматичне вираження модальності за допомогою модальних дієслів в обох мовах реалізується модальними дієсловами або їхніми лексичними еквівалентами.

СПОСОБИ УТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ЛІНГВОДИДАКТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Важливим аспектом вивчення специфіки функціонування термінів-неологізмів у сфері лінгводидактики, є врахування шляхів виникнення нових слів у мові. Також потрібно брати до уваги вже існуючі форми термінів та їх функціонування як в межах лінгводидактичної термінологічної системи, так і з точки зору взаємозв'язку з термінами інших сфер діяльності. Вивчення процесів формування термінів-неологізмів дає змогу виявити найефективніші та найпоширеніші способи утворення неологічних одиниць у різних сферах і в мові в цілому.

У термінознавстві способи творення термінів-неологізмів відрізняються за рівнями мовної системи. Вчені розрізняють загальномовні та індивідуальні неологізми. Індивідуальні, або як їх ще називають, авторські чи індивідуально-авторські – дають іншу, емоційно-експресивну назву поняттю. Найчастіше неологізми даного виду з'являються шляхом утворення складного слова або скорочення вже існуючого, а також за допомогою продуктивних суфіксів і префіксів. Як правило, ці неологізми "зберігають" за собою авторство й завдяки своїй образності не переходять до розряду загально-мовних; досить часто вони діють лише в межах того контексту, в якому і, для якого були створені – є "прикріпленими" до контексту [1].

Загальномовні неологізми називають нове поняття, тобто виконують номінативну функцію. Неологізми цього виду створюються головним чином для позначення нового предмета чи поняття, а тому формуються вони шляхом надання вже існуючому слову нового значення, утворенням форм за аналогією з вже існуючими у даній мові або запозиченням з іншої мови. У свою чергу, залежно від способу творення, загальномовні неологізми поділяються на такі групи: семантичні; морфологічні; морфолого-синтаксичні [2].

Система будь-якої мови не є ізольованою від впливу інших мов, тому під їх впливом лексичний склад мови постійно поповнюється новими словами – неологізмами. Окрім того досить часто на лексичному рівні мови відбувається перехід загальноновживаних слів у спеціальні термінологічні системи, при цьому слова набувають нового значення і переходять до класу термінів-неологізмів. Саме процес зміни значення слова із загальноновживаного у вузькоспеціалізоване, чи навпаки, лежить в основі семантичного утворення неологізмів. По суті даний спосіб утворення неологізмів можна вважати лексико-семантичним, оскільки досить часто при переході слів з одного класу в інший семантика слова змінюється настільки, що, фактично, в мові з'являється нова лексична одиниця, яка має власні, відмінні від вихідних, лексико-семантичні характеристики. Таким чином, семантичне утворення неологізмів – це спосіб, при якому основним засобом утворення неологізма є часткова або повна видозміна семантики слова [2].

Виокремлення лінгводидактики в самостійну науку значно вплинуло на розвиток відповідної самостійної термінологічної системи, що призвело до появи великої кількості неологізмів. Слід зауважити, що багато лінгводидактичних термінів утворилося шляхом звуження значення вже існуючих загальнонаукових термінів, а не розширенням, що є найпоширенішим способом семантичного утворення термінів-неологізмів. Наприклад, слово *content* в словосполученні *teaching content* (зміст навчання) має загальне значення – *зміст* (як і в інших сферах). Але його значення можна звужити до специфічного вузького значення, яке діє в межах освітньої термінології – *предмет, предметний*. У цьому випадку, словосполучення матиме відмінні значення: *content teaching* – *предметне навчання іноземної мови*. Окрім того, дане слово може виступати елементом

складного терміна [2].

Слід звернути увагу на такий семантичний спосіб утворення неологізмів, як запозичення. Це досить неординарне явище, яке має ряд специфічних рис. Запозичення з іноземних мов чи просто з терміносистем інших галузей завжди було одним з найпродуктивніших і найактивніших способів утворення неологічних одиниць. З появою нових методик і підходів виникає потреба називати їх. У більшості випадків новинки не знаходять аналогів у мові перекладу, а тому відбувається запозичення не лише самого методу чи підходу, але й назви. Наприклад, метод викладання англійської мови, розроблений західними методистами, оснований на принципі плавного переходу, подібного до ковзання, від однієї теми до іншої, не має аналогу в нашій мові, а тому разом з цим методом в нашу мову прийшло і нове слово – *слайдинг* (від англійського *sliding* – ковзання).

Поряд з міжмовними запозиченнями слід відмітити і міжгалузеві. Оскільки протягом довгого періоду лінгводидактику розглядали, як науку на стику різних галузей (педагогіки, психології, лінгвістики), то вона ввібрала велику кількість термінів саме з цих сфер. При цьому багато слів змінили своє значення при переході, тому терміни, які були добре відомими в сферах педагогіки чи лінгвістики, стали неологізмами в термінологічній системі лінгводидактики. Проте зараз запозичення відбуваються не тільки зі споріднених до лінгводидактики сфер діяльності, але і з зовсім не пов'язаних з освітніми науками, наприклад з фінансово-банківської справи, політики, сільського господарства, інформаційних технологій [1].

При морфологічному способі, неологізми утворюються за допомогою однієї чи кількох основ шляхом додавання до них словотворчих афіксів. Як зазначає вчений-лінгвіст С. Гриньов, найбільш раннім морфологічним способом формування неологічних одиниць є конверсія (безафіксний спосіб, при якому слово переходить з однієї частини мови в іншу) [2]. Даний спосіб є дуже поширений в англійській мові і має кілька різновидів. Одним з найпоширеніших морфологічних способів утворення неологізмів є суфіксація. До числа найпродуктивніших суфіксів англійської мови належать *-ing*, *-ion* та *-tion*. Вони використовуються для вираження категорії діяльності та результатів цієї діяльності, наприклад: *reading*, *speaking*, *listening*, *writing*, *acting*, *interaction*, *evaluation*. Не менш продуктивними є суфікси *-er* та *-or*, які виражають категорію суб'єкта діяльності, наприклад: *lecturer*, *teacher*, *schooler* [2].

Ще один не менш важливий спосіб утворення неологізмів – морфолого-синтаксичний. До нього входять словоскладання та скорочення. Проте ці способи скоріше є не засобами утворення принципово нових слів, а шляхами видозміни вже існуючих з метою більш зручного їх використання. Сутність цих методів полягає в тому, щоб утворити слово зі словосполучення шляхом перетворення його лексичної форми. Слід відмітити, що на сучасному етапі розвитку лінгводидактики прослідковується тенденція більш широкого використання способу словоскладання, ніж афіксації [2].

Отже, розглянувши класифікацію неологізмів залежно від їх способу творення, ми встановили, що за способом утворення виділяють три основні групи неологізмів: семантичну, морфологічну та морфолого-синтаксичну, які характеризуються застосуванням ряду словотворчих способів. Неологізми утворені цими способами є найпоширенішими в термінологічній системі лінгводидактичної сфери як в англійській мові, так і в українській. Було встановлено, що на даному етапі розвитку лінгводидактики морфолого-синтаксичні способи утворення неологізмів є найпродуктивнішими і найпоширенішими.

Перелік посилань

1. Поведа Т. Словотвірні моделі лексичних новоутворень / Т. Поведа. // Буковинський журнал. – 2010. – №2. – С. 212-216.
2. Гринев С.В. Введение в терминоведение / С.В. Гринев – М.: Московский лицей, 1993. – 403 с.

Нестерова О.Ю., к.пед.н, доцент кафедри перекладу,
(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет" м. Дніпропетровськ, Україна)

ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ РОБОТИ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК УЧАСНИКА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Сучасний перекладач є однією з ключових осіб, які забезпечують ефективність міжкультурної комунікації. Від його праці залежить рівень взаєморозуміння учасників комунікативного процесу на міжмовному рівні, що визначає результативність комунікації в цілому. Як зазначає І. Герасимова, «в непосредственной коммуникации успех беседы во многом зависит от умения "схватить" суть разговора в целом, от умения уточнить детали путем анализа и выявления подробностей, от умения предвидеть возможные интерпретации и толкования понятий» [1, с. 52].

У той же час діяльність перекладача має ряд специфічних характеристик, адже перекладач не є учасником комунікації, а лише фактично є передавачем інформації. Проблема етики перекладу визначається дослідниками з огляду на ряд різноорієнтованих концепцій. Так, існує думка про те, що основою етики перекладача є положення про недоторканність тексту для перекладача, тобто категорія етичності/неетичності визначається ступенем "втручання" перекладача у структуру та зміст первинного тексту. Ідеалом за таких умов слід вважати ситуацію, за якої спостерігається "невидимість" особистості того, хто здійснює перекладацьку діяльність, у кінцевому тексті.

Проте сучасні науковці заперечують можливість забезпечення подібної "невидимості", аргументуючи цю точку зору специфікою сприйняття перекладу, що актуалізує значення вільності (плавності) як фактора рецепції. Так, італійський дослідник Л. Венутті вводить поняття "одомашнення" domestication, "очуження" (foreignization), "вільності" (fluency), "протидійності" (resistancy), що відображають саме особливості зміни тексту перекладу, які не покликані компенсувати нееквівалентність мовних засобів мови-джерела та мови-реципієнта [2, с. 19].

Український вчений-перекладознавець З. Партико також наголошує на припустимості видалення та додавання елементів тексту: "З метою дотримання етичних норм у перекладі допустимим є видалення деяких його фрагментів, але щодо цього має бути укладена окрема угода між автором і ЗМІ. [...] З метою дотримання естетичних норм допустимою є трансформація в перекладі деяких фрагментів оригіналу згідно з нормами країни, де виконують переклад. Приміром, деякі образні порівняння у різних народів можуть мати діаметрально протилежне естетичне значення за принципом: те, що в одного вважають позитивним, у другого є негативним. [...] З метою усунення будь-яких видів політичної або релігійної дискримінації чи розпалювання міжрасової, міжнаціональної, міжетнічної ворожнечі в перекладі порівняно з оригіналом допустимою є трансформація деяких його фрагментів у бік пом'якшення. Будь-яке інше редагування перекладу на основі політичних або релігійних норм є забороненим [3, с. 3].

Таким чином, проблема цілісної характеристики перекладацької етики не може вирішуватися виключно з точки зору проблематики цілісності тексту, а потребує детальнішого розроблення.

Перелік посилань

1. Герасимова И. А. Понятие, понимание и культура / И. А. Герасимова // Теория и практика аргументации : Сборник научных трудов. – М.: ИФ РАН, 2001. – С. 49-72.
2. Venuti L. The translator's invisibility : a history of translation / Lawrence Venuti. - Oxon: Routledge, 2008 – 320 p.
3. Партико З. Норми редагування перекладів / З. Партико // Вісник Книжкової палати. – 2013. – № 7. – С. 1-6.

ЗНАЧЕННЯ ГЕНДЕРНО МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Сучасна парадигма теоретичного мовознавства характеризується антропоцентричним підходом, суть якого полягає в тому, щоб всебічно вивчити проблему «людини в мові». Суттєвою характеристикою людини є її соціокультурна або гендерна приналежність, яка безпосередньо залежить від біологічної статі та має своє вираження у мові. Гендерний підхід у лінгвістиці продовжує ідеологію антропоцентризму, дозволяє повніше враховувати людський фактор у мові завдяки інтеграції суміжних дисциплін (філософії, психології, соціології, антропології, біології, і т.д.), дані яких неможливо не враховувати при вивченні мовних явищ.

Проблема вивчення номінації особи має двоїсту природу: лінгвістичну та гендерну. Лінгвістичний бік проблеми може бути розглянутий як сукупність внутрішньомовних особливостей, що роблять вплив на кількісну і якісну представленість у мові групи найменувань особи. Гендерний бік проблеми пов'язаний з тими заснованими на біологічному показнику соціокультурними факторами, які впливають на появу і вживання номінації особи в мові. Крім того, гендерний аспект вивчення номінацій особи видається важливим з позицій навчання міжкультурної комунікації. Дослідження гендерного аспекту способів номінації особи має безпосереднє відношення до сфери компетенції гендерної лінгвістики, зокрема, до того її напрямку, який займається вивченням номінативної системи мови з метою виявлення існуючих в ньому гендерних стереотипів.

Прагнення нейтралізувати мову в гендерному відношенні призвело до виникнення політкоректного дискурсу. Усні та письмові тексти, які створені відповідно до установ політкоректності та мають достатньо багато політкоректних одиниць, представляють значну складність для міжмовної передачі.

Гендерні мовні та етнокультурні гендерні мовні картини світу різних народів значно відрізняються один від одного. Це обумовлює проблеми міжкультурної комунікації та міжмовної передачі текстів, що містять гендерно марковані, політкоректні та метафоричні одиниці з гендерним компонентом.

При міжмовному передаванні гендерно орієнтованої лексики слід уникати буквального перекладу і використовувати ряд перекладацьких прийомів: лексико-граматичні трансформації (функціональні заміни, конкретизація, генералізація, смисловий розвиток), а також прийоми гендерної нейтралізації, гендерної антонімії і описового перекладу.

У всіх мовах, де є категорія роду, яка корелює з семантикою статі, нейтралізація проходить по чоловічій статі. Наслідки цього факту досить значні й різноманітні. Наприклад, говорячи про групу людей різної статі, ми використовуємо слово чоловічого роду (actors not actresses). Для називання людей за професійною ознакою часто існує тільки одне слово, і воно зазвичай чоловічого роду (president, minister). У деяких випадках існує слово жіночого роду має зневажливий відтінок (іноді більше, іноді менше відчутний), як наприклад nanny. Коли ми говоримо про людину взагалі, ми також використовуємо слова чоловічого роду, зокрема займенник він (he). У деяких мовах слово зі значенням людина означає також і чоловік (man), а для жінки існує спеціальна назва, наприклад, в англійській – man і woman. Більше того, в англійській мові відповідний корінь (man) входить до складу багатьох назв професій.

Однак лише деякі з перерахованих вище найменувань мають свої міжмовні відповідності в українській та англійській мовах. У зв'язку з цим необхідно відзначити, що тексти, написані відповідно до вимог політкоректності, викликають найбільшу складність при перекладі. Тому актуальним завданням є вироблення найбільш ефективного методу міжмовного передавання.

Тонконоженко К.О. студентка гр.ФЛ-11-1,
Наук. кер. Нестерова О.Ю., к. пед. н., доцент кафедри перекладу
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна

РОЗВИТОК МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ

У англійській мові виділяють три періоди: староанглійський, середньоанглійський та сучасний англійський. На протязі цих періодів модальні дієслова змінювали свою форму, значення, або навіть зникали. Для початку з'ясуємо що таке модальні дієслова. Модальні дієслова –це клас допоміжних дієслів, що об'єднуються з формою основи дієслова, щоб створювати фрази дієслова із широкою розмаїтістю значень .

Розглянемо староанглійський період. У давньоанглійській мові модальних дієслів, як особливої категорії не існувало. Однак деякі претерито-презентні дієслова могли висловлювати модальне значення. Не було їх чіткого положення в реченні. Всього в давньоанглійській мові 12 претерито-презентних дієслів[Смирницький, 1,85]:

witan = to know - знати

agan = to possess – володіти;

dugan = to achieve – досягати;

cunnan = to know – знати;

durran = to dare – сміти;

urfan = to need – потребувати;

unnan = to grant – надавати;

munan = to remember - пам'ятати;

sculan = must, to be obligated – повинен, бути зобов'язаним;

magan = to be able to – мати можливість;

nugan = to suffice – бути здатним;

motan = to be allowed to – мати можливість.

Давньоанглійські претерито-презентні дієслова утворили сучасну групу недостатніх дієслів. Слід, однак, зауважити, що дієслово *will* не було претерито-презентним дієсловом у давнину. Тільки відсутність -s у формі однини третьої особи теперішнього часу пояснюється їх походженням від претерито-презентних дієслів.

Як бачимо, дієслів схожих з сучасними модальними дієсловами немає.

Перейдемо до середньо англійського періоду. У середньо-англійський період в системі претерито-презентних дієслів відбулися наступні зміни:

1. Змінився звуковий вигляд деяких дієслів.
2. Змінилося значення деяких дієслів.
3. З ужитку вийшло дієслово *geneah* - вистачати.

Основні модальні дієслова цього періоду:

Клас 1: *Witen* "знати", *Owen* ("володіти, мати")

Клас 2: *Dugen* "коштувати".

Клас 3: *Cunnen* "бути в змозі", *Durfen* "необхідність", *Durren* "сміти".

Клас 4: *Mon* "повинен" (тільки на північному діалекті); *Schulen* "слід".

Клас 6: *Moten* "могли, повинен, тобі б краще".

Клас 7: *Magen* "зможе, може".

Клас 8: *Willen* "буде, хотіти".

У новоанглійський період деякі претерито-презентні дієслова зникли. А ті, які збереглися до цього періоду - втратили свої деякі старі форми і граматичні відмінності, але зберегли специфічні особливості. На початку новоанглійського періоду претерито-

презентні дієслова стали називатися модальними, виходячи їх семантичних та функціональних особливостей.

Основні модальні дієслова цього періоду:

- Can – мати змогу
- Could – мати змогу(минулий час)
- May - можна
- Might – можна (мин.час)
- Must – повинен (моральний обов'язок)
- Have to / Have got to – повинен
- Be to – бути готовим
- Need - потребувати
- Ought to - повинен
- Should – тобі краще (порада)
- Dare - сміти
- Used to – звичка.

Отже, ми бачимо, що дієслова змінили свої значення та форми. Сьогодні модальні дієслова мають теперішню і майбутню форму, чого не було у ранніх періодах та мають чітке положення у реченні.

Перелік посилань:

1. Смирницкий А. И. Древнеанглийский язык / А. И. Смирницкий. - М., 1998.
2. Милославский И.Г. Вопрос о модальных словах как частях речи / И.Г. Милославский // Современный русский язык / Под ред. В.А. Белошапковой. — М.,1981

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Специфіка ділових відносин зумовлена тим, що вони з'являються на основі та з приводу діяльності, пов'язаної з виробництвом якогось продукту або ділового ефекту. При цьому сторони виступають у формальних (офіційних) статусах, котрі визначають необхідні норми та стандарти (у тому числі етичні) поведінки людей.

Найважливіше значення у етиці ділових відносин відіграє ділове спілкування. Як і кожен інший вид спілкування, ділове спілкування має історичний характер, воно виявляється на різних рівнях соціальної системи та у різноманітних формах. Його характерною ознакою є те, що воно є не самоціллю, а засобом досягнення деяких інших цілей. В умовах ринкових відносин це передусім отримання максимального прибутку.

Паралінгвістичні та екстралінгвістичні засоби ділового мовлення є додатком до вербальній комунікації. Паравербальні сигнали, що складають основу паралінгвістичної системи, характеризують тональність голосу ділового партнера, його діапазон та тембр, логічні та фразові наголоси. Екстралінгвістична система характеризує темп мовлення ділового партнера, наявність у ньому пауз, покашлювання, сміху, елементів плачу.

Поведінка комунікантів в процесі спілкування має певні цілі. Для їх досягнення ми користуємося певними прийомами, які називають комунікативними стратегіями, комунікативними тактиками та комунікативними навичками.

Фахівці відзначають відмінність у гендерному сприйнятті мовлення. Для чоловіків важливо те, **що** говорять, а для жінок – переважно те, **як** говорять. Взаємодіючи в гетерогамних групах, жінки й чоловіки використовують різноспрямовані комунікативні стратегії, в нас внаслідок чого виникає чимало непорозумінь, інколи таких, що спричиняють **комунікативні девіації**. Від представників сильної статі можна почути: «*be quiet, woman*», «*easy, girl*», що ілюструє певне ставлення до жіноцтва в комунікації, визначення комунікативної ролі жінки. Натомість жінки сприймають чоловіків із неменшою критикою або навіть іронією, зокрема в «жіночому» мовленні поширені такі вислови: «*he's acting like a lady*».

Жінки більш багатослівні у своїх переживаннях, а чоловіки – більш лаконічні, але водночас вони більш оригінальні або індивідуальні у вербалізації власних емоцій. Голос виконує насамперед **диференціальну функцію** – за його допомогою видається можливим розрізнити стать людини, але **як інструмент мовлення** голос не лише передає емоційний стан мовця, але і є знаряддям його інтенцій, загалом характеризує мовця, репрезентує його статус, рівень, манеру мовлення тощо. Чоловічий голос, як правило, має низькі **тональні характеристики**, а жіночий – високі, але за певних комунікативних умов ці фізіологічні ознаки можуть взаємозамінюватися, ілюструючи емоційний стан чоловіка або жінки, зокрема обурення або захоплення, пригніченість або збудженість. Такі узагальнені гендерні уявлення можуть характеризувати мовця, зокрема чоловіка, що говорить жіночим голосом, у певних комунікативних контекстах можна сприйняти як, наприклад, слабохарактерну, малодушну або підступну людину, натомість жінку, що говорить басом – як сильну й упевнену, в окремих випадках – як пригнічену або збентежену.

Сучасні умови дещо нівелюють стратегії поведінки жінок та чоловіків, оскільки представники обох статей можуть мати суто чоловічі або суто жіночі професії. Однак чоловіки-вихователі, або кухарі найчастіше не втрачають вродженої брутальності та суто чоловічі манери поведінки. Це робить їх кращими представниками цих професій, аніж жінки.

Отже, дослідження гендерних особливостей невербальної й вербальної комунікації сприяє визначенню універсальних ознак загальнолюдської взаємодії, а також виокремленню характеристик культурно маркованих, індивідуально специфічних. Перспективу цієї наукової розвідки становить більш детальне вивчення гендерного дискурсу в різних його проявах з метою виявлення специфіки комунікативних процесів між чоловіком і жінкою, пошуку ефективних моделей спілкування.

Терещенко К.О. викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист.
Логін Юлія, студентка групи МС - 14 1/9
(Гірничий коледж ДВНЗ «Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг,
Україна»)

«МОЗКОВИЙ ШТУРМ» ЯК ІНТЕРАКТИВНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Актуальність: кожен з нас знає: вміння висловити власну думку цінується понад усе. Для сьогоденного соціуму потрібна людина обізнана та освічена. Можливо, саме це спонукає моїх ровесників використовувати знання і вміння в нових ситуаціях, вчитися генерувати ідеї, реалізовувати себе в навчанні. Це все пояснюється тим, що різні форми таких інтерактивних форм роботи більш доступніші та захоплюючі ніж проста форма монологу як на парах так і на уроках. Сьогодні мало кого може захопити проста форма монологу на уроці. І навпаки, активне обговорення проблеми, відстоювання власної думки, пошук рішення - захоплюють сучасних студентів і спонукають до самоосвіти.

«Мозковий штурм» - нова і дуже захоплююча форма роботи під час занять із суспільних дисциплін. Вона потребує напруженої розумової праці та активної участі кожного. Правда, нас довелося усвідомити основні принципи «мозкового штурму», визначені Юрієм Потікуном з Інституту політичної освіти:

1. Не критикувати відповіді інших;
2. Пропонувати будь-яке рішення, яке прийде в голову, навіть у випадку його незвичайності, непрактичності або віддалено від обговорюваної теми. Не робити само цензури.
3. Висувати найбільшу кількість ідей. Не має значення, чи можливо буде їх використати чи ні.

Ось до вашої уваги один з прикладів проведення «мозкового штурму» , тема заняття « Японія, Індія, Китай в 30-ті роки 20 століття» . Всі ідеї, запропоновані учасниками фіксуються на дошці:

- захист дітей в Китаї від нелегальної праці;
- заклик Ганді до єдності індусів і мусульман;
- в Японії було пригнічене соціальне життя;
- економічна залежність Індії від Англії;
- відмова Індії від англійських товарів;
- єдність нації для досягнення незалежності Китаю.

Визначалися позиції команд за Британським форматом дебатів та кейсу гри: «Досвід провідних країн Азії найкращий для сучасної України». Період який був визначений: 1930-ті рр.. 20 століття.

A1- досвід політичних досягнень провідних країн Азії є найкращим для сучасної України.

A2- досвід економічних досягнень провідних країн Азії є найкращим для сучасної України.

N1- заперечення A1 і A2 важливістю соціального досвіду.

N2 заперечення A1 і A2 важливістю духовного досвіду.1

Студентам, які брали участь у проведенні «мозкового штурму» припала до душі ця методика вивчення матеріалу, адже кожен отримав можливість висловити свою думку. Протягом заняття тривав конструктивний діалог, а не монолог . Деякі учасники змогли всебічно розкрити себе . Завдяки таким інтерактивним формам роботи, студенти мають змогу покращити своє філософське мислення.

Особисто я залишилася в захваті від такого проведення заняття, адже я людина з активною життєвою позицією і мала змогу розкрити себе повністю на 100%. Це теж змогли зробити всі, хто брав участь у «мозковому штурмі». На мою думку, якби таких форм роботи проводилось набагато більше, ніж є, то і студенти та учні були б більш зацікавлені у навчанні. Можливо, саме така організація навчання допоможе студенту виробити впевненість у власній вартості.